

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ

Πανελλήνιος Σύλλογος
Θεματικού Φιλοτελισμού & Νεότητας

Τριμηνιαίο φιλοτελικό & πολιτιστικό περιοδικό

Έτος 23^ο, Αρ. 96. Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2023

“ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ”

Τριμηνιαία Περιοδική Έκδοση, Έτος 23^ο, Τεύχος 96^ο, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2023
Ιδιοκτήτης: ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΥ

Εκδότης-Διευθνήτης: Π. Λεούσης

Συντακτική Επιτροπή: Π. Λεούσης, Δ. Βαρελάς

Αγίου Δημητρίου 12, 14452 Μεταμόρφωση.

Τηλ. 210 2825134, e-mail: p_leoussis@hotmail.com

www.thematic-philatelist.gr

Υπεύθυνος τυπογραφείου: “NO+ADO”, Κυριάκος Αλεξίου & Σια ΕΕ
Διανέμεται δωρεάν στα μέλη. Ετήσια Συνδρομή € 20. Εγγραφή € 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το γράμμα του προέδρου	1
Λόρδος Βύρων (1888-1924). 200 χρόνια θανάτου του	2
Halloween	4
Φιλύρα, φλαμουριά, ή τίλιο	5
Το φέσι	6
Η Αφροδίτη του Willendorf	7
Τα σκουλαρίκια.....	8
Σίσσυ, Η νεαρή αυτοκράτειρα	12
Η σάλπιγγα	14
Το βαμβάκι	16
Ο Διοσκουρίδης	19
Διεθνές Ρόταρυ	20
Το ρολόι	22
Άδωνις και Αφροδίτη	26
Η Πασιονάρια	27
Το Μουσικό κουτί.....	28
Οι «Μουσικοί της Βρέμης»	30
Το Πουλί-Λύρα	31
Ανοικτή Επιστολή (Μετεωρολογία)	32
Η σφαγή του Μονάχου	38
Το τζουκ μποξ	39
Ο Μοροζίνι και ο Παρθενώνας	40
Αχ! Αυτό το πλάνο (Μετεωρολογία)	41
Νέες εκδόσεις γραμ/μυν Ελλάδας-Κύπρου	42
Δικά μας και δικά σας νέα	44

CONTENTS

Editorial	1
Lord Byron (1888-1924). 200 years from his death ..	2
Halloween	4
The linden tree	5
The fez	6
Venus of Willendorf	7
The earrings	8
Sissy, The youthful Empress	12
The Trumpet	14
The Cotton	16
Dioscorides	19
Rotary International	20
The clock	22
Adonis and Aphrodite	26
Pasionaria	27
<i>The Music Box</i>	28
The “Bremen Musicians”	30
The Bird-Lyre	31
Open letter (<i>Meteorology</i>)	32
The Munich massacre	38
The Jukebox	39
Morosini and the Parthenon	40
Thematic plans: (<i>Meteorology</i>) ..	41
New issues of Greece and Cyprus	42
Philatelic news	44

Εικόνα εξωφύλλου: Γραμματόσημα από το άρθρο μας «Η Σάλπιγγα».

“THE THEMATIC PILATELIST”

Quarterly Journal. Year 23th. No 96, October - December 2023

Owner: THE PANHELLENIC SOCIETY OF THEMATIC PHILATELY

Editor-Director: Pantelis Leoussis

Editorial Committee: P. Leoussis, D. Varelas

Address: 12, Agiou Dimitriou Str., GR-14452 Metamorphosi, Athens

Tel. +31 2102825134; e-mail: p_leoussis@hotmail.com

www.thematic-philatelist.gr

The journal is distributed gratis to the members
Annual subscription € 20. New members' subscription € 5

ΥΜΝΟΣ ΣΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

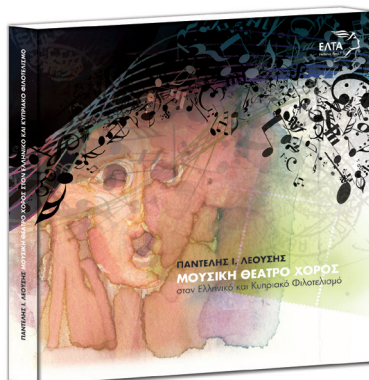
Λόγια & μουσική Π. Λεούση

Ύμνο για σένα θα τραγουδήσω, μικρό χαρτάκι χρωματιστό,
τις αρετές για να τιμήσω και για τα τόσα που σου χρωστώ.
Μικρό χαρτάκι, χάρη σε σένα γνώρισα φίλους, βρήκα χαρές,
γύρισα τόπους, κέρδισα επαίνους, ώρες εξαίσιες, μοναδικές.
Μ' έμαθες στην έρευνα, στην τάξη, μ' έκανες πιο πλούσιο, πιο σοφό.
Πάντοτε μη βρέξει και μη στάξει σ' είχα, με τσιμπίδι και φακό!
Μικρό χαρτάκι αγαπημένο, με συντροφεύεις από παιδί.
Στις αρετές σου κεντώ και υφαίνω γνώση για τέχνη κι αισθητική.
Με ταξιδεύεις σ' άγνωστους κόσμους, μόρφωσης, γνώσης, πολιτισμού.
Κοντά σου βρίσκω καινούργιους δρόμους, στιγμές γαλήνης και στοχασμού...
Μήνυμα αγάπης κι' αδελφосύνης στον κόσμο στέλνεις, ενωτικό,
πρέσβη της γνώσης και της ειρήνης. Μικρό χαρτάκι, σ' ευχαριστώ.

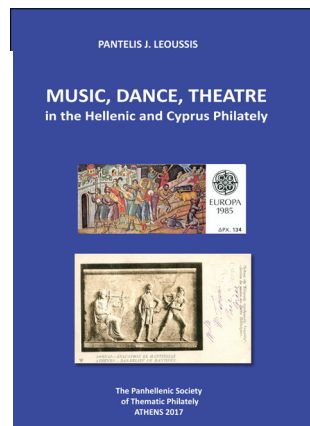
(Έκδοση του Συλλόγου μας)

BALKANFILA 2016 Χρυσό
ITALIA 2018 Μεγάλο Επίχρυσο

(Έκδοση Ελληνικών Ταχυδρομείων)

BALKANFILA 2016 Μεγάλο Επίχρυσο

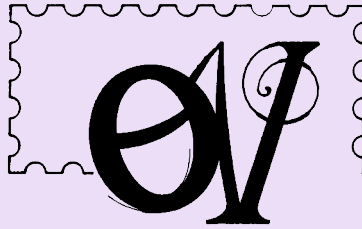

(Έκδοση του Συλλόγου μας)

ITALIA 2018 Μεγάλο Επίχρυσο
EFIRO 2019 (Ρουμανία) Χρυσό
NOTOS 2021 Επίχρυσο

Ο "Θεματικός Φιλοτελιστής" έχει τιμηθεί με τα εξής μετάλλια:

EUROCUPRUM 2001 (Πολωνία) Χάλκινο, ΕΦΙΛΑ 2002 (Ελλάδα) Μεγάλο Αργυρό
TEMEX 2003 (Αργεντινή) Μεγάλο Αργυρό, BRNO 2005 (Τσεχία) Επάργυρο
JERUSALEM 2006 Αργυρό, BALKANFILA 2007 Μεγάλο Αργυρό, CHINA 2009 Αργυρό,
ANTVERPIA 2010 Αργυρό, BALKANFILA 2012 Μεγάλο Αργυρό, ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ 2013
Μεγάλο Αργυρό, ΚΥΠΡΟΣ -ΕΛΛΑΔΑ 2014 Μεγάλο Αργυρό, EFIRO 2019 Μεγάλο Επίχρυσο
NOTOS 2021 Επίχρυσο, BALKANFILA 2023 Μεγάλο Αργυρό.

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα μας:

www.thematic-philatelist.gr

Προς τους φίλους αναγνώστες...

Αγαπητοί φίλοι

Η καινούργια χρονιά άρχισε με μία χαρμόσυνη είδηση: μία διεθνής έκθεση BALKANFILA στην Ελλάδα μετά από 25 χρόνια. Μία έκθεση στην οποία θα συμμετάσχουν συλλέκτες από τις χώρες των Βαλκανίων και τριών ακόμη προσκεκλημένων χωρών, γεγονός που θα καταστήσει τη χώρα μας το κέντρο του φιλοτελικού ενδιαφέροντος όλης της βαλκανικής χερσονήσου. Για την ιστορία, υπενθυμίζουμε ότι η πρώτη ελληνική BALKANFILA οργανώθηκε στην Αθήνα το 1979 και η δεύτερη στη Θεσσαλονίκη το 1989.

Η BALKANFILA του 2024 προβλέπεται να φιλοξενηθεί στο εμβληματικό περίπτερο των Εθνών (κτήριο 6) εντός των χώρων της ΔΕΘ, το τετράημερο 13-16 Νοεμβρίου 2024. Οργανωτές της θα είναι από κοινού η Ελληνική Φιλοτελική Ομοσπονδία και η Ελληνική Φιλοτελική Εταιρεία Θεσσαλονίκης.

Αναμένεται ιδιαίτερα μεγάλη συμμετοχή από πλευράς των εκθετών, αντίστοιχη με αυτή της τελευταίας Balkanfila XIX που διεξήχθη με επιτυχία στο Βελιγράδι τον περασμένο Οκτώβριο. Έχει πλέον παγιωθεί μεταξύ των φιλοτελιστών η πεποίθηση ότι η αναγνώριση των εκθεμάτων τους στις περιφερειακές φιλοτελικές εκθέσεις είναι σαφώς καλύτερη.

Σε ότι αφορά το Σύλλογό μας, ακολουθεί και αυτός την γενική υποτονικότητα που επικρατεί στον ελληνικό φιλοτελισμό, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Νέα μέλη δεν εγγράφονται, απροθυμία συγγραφής άρθρων για το περιοδικό μας, η παρουσία θεματικών συλλογών στις εκθέσεις ιδιαίτερα περιορισμένη... Τα πάντα στο φιλοτελισμό ακολουθούν την γενική και καταλυτική κρίση του γραμματοσήμου. Μία κρίση που θα επιταχθεί καθώς ένα μεγάλο μέρος της αλληλογραφίας προβλέπεται σύντομα να πάψει να διακινείται με γραμματόσημα. Επί του θέματος, ο ΕΛΤΑ έδωσε πρόσφατα μια μικρή παράταση στη «ζωή» αυτών των γραμματοσήμων. Με πρόσφατο Δελτίο Τύπου του Οργανισμού ανακοινώθηκε ότι η χρήση γραμματοσήμων «ειδικής διαχείρισης» αλληλογραφίας εσωτερικού και εξωτερικού (δηλ. συστημένο, ιχνηλατήσιμο, αντικαταβολή, δηλωμένη αξία) που με προηγούμενη αποφαση θα ήταν δυνατή μέχρι τις 31.12.2023, παρατείνεται για έξι ακόμα μήνες, ήτοι μέχρι τις 30.06.2024.

Κατά τα άλλα, συνεχίζουμε την ανταλλαγή άρθρων με ξένους συλλόγους, κυρίως της Ιταλίας, εξακολουθούμε να βοηθούμε όσα μέλη μας έχουν εκθεσιακές φιλοδοξίες και φροντίζουμε ο Θεματικός Φιλοτελιστής να παραμένει αντάξιος της αγάπης των αναγνωστών του.

Καλό και δημιουργικό 2024

Ο πρόεδρος

Λόρδος Βύρων (1888-1924) 200 χρόνια από το θάνατό του

Ο Λόρδος Βύρων (Τζορτζ Γκόρντον Μπάιρον) ήταν Άγγλος ποιητής, από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του ρομαντισμού και από τους σημαντικότερους φιλέλληνες. Υπήρξε εξαιρετικά διάσημος και επιτυχημένος ως ποιητής, αλλά και ιδιαίτερα αμφιλεγόμενη προσωπικότητα στην Αγγλία, ζώντας άστατη οικονομική ζωή. Ήδη από τα χρόνια που φοιτούσε στο Trinity College του Cambridge, συσσώρευσε χρέη με ανησυχητικό ρυθμό. Ταυτόχρονα, από την περίοδο των προπτυχιακών του χρόνων άρχισαν να γίνονται πιο έντονα τα σημάδια της αρχόμενης σεξουαλικής του αμφιθυμίας. Ο ίδιος αργότερα περιγράφει την σχέση του για έναν νεαρό χορωδό ως «μια βίαιη, αν και αγνή, αγάπη και πάθος». Παράλληλα με την έντονη προσκόλληση του Μπάιρον με τα αγόρια, που συχνά εξιδανικεύεται σε κείμενά του όπως στην περίπτωση του χορωδού, η μόνιμη συναναστροφή του με τις γυναίκες σε όλη του τη ζωή είναι ένδειξη της επίσης έντονης ετεροφυλοφιλικής του διάθεσης.

Τα πρώιμα ποιήματά του ο Μπάιρον τύπωσε ιδιωτικά το 1806, σε έναν τόμο, με τίτλο «Φυγόδικα Κομμάτια» (Fugitive Pieces), και την ίδια χρονιά σχημάτισε στο κολλέγιο μια στενή, δια βίου φιλία με τον συμφοιτητή του Τζον Καμ Χο-

Ο Λ. Βύρων με στολή Σουλειώτη.

Υποδοχή του Λ. Βύρωνα στο Μεσολόγγι. Συμμετέχουν Μαυροκορδάτος, στρατιώτες, πρoύχοντες, κληρικοί κ.ά.

Ορκωμοσία του Βύρωνα στον τάφο του Μάρκου Μπότσαρη.

μπχάουζ, επίσης βαρώνο, ο οποίος κέντρισε το ενδιαφέρον του για τον φιλελευθερισμό.

Μετά την ενηλικίωσή του το 1809, ο Βύρων πήρε τη θέση του στη Βουλή των Λόρδων και στη συνέχεια ξεκίνησε με τον φίλο του Χομπχάουζ μια μεγάλη περιοδεία. Έπλευσαν στη Λισαβόνα, διέσχισαν την Ισπανία και προχώρησε από το Γιβραλτάρ και τη Μάλτα στην Ελλάδα, όπου επιδιώκοντας να συναντήσει τον Αλή Πασά, επισκέφτηκε τα Ιωάννινα και από εκεί το Τεπελένι της Αλβανίας, όπου βρισκόταν ο Αλή εκείνη την περίοδο.

Στα Ιωάννινα ο Βύρων ξεκίνησε και συνέχισε στην Αθήνα το αυτοβιογραφικό του ποίημα «Προσκύνημα του Τσάιλιτ Χάρολντ», ένα μεγάλο αφηγηματικό έργο από τα πιο γνωστά και πιο επιτυχημένα του. Τον Μάρτιο του 1810 ταξίδεψε με τον Χομπχάουζ για την Κωνσταντινούπολη, επισκέφτηκε την περιοχή της Τροίας και κολύμπησε τον Ελλήσποντο «μιμούμενος τον Λέανδρο» (τον ήρωα που περνούσε κάθε βράδυ κολυμπώντας τον Ελλήσποντο για να είναι μαζί με την Ηρώ).

Η παραμονή του Βύρωνα στην Ελλάδα του έκανε μεγάλη εντύπωση. Η ελεύθερη και ανοιχτή ελικρίνεια των Ελλήνων ερχόταν σε έντονη αντίθεση με την αγγλική επιφύλαξη και υποκρισία, και χρησίμευσε για να διευρύνει τις

απόψεις του για τους ανθρώπους και τα ήθη. Χαιρόταν τον ήλιο και την ηθική ανοχή των ανθρώπων.

Αργότερα συνέδεσε το όνομά του με την στήριξη των επαναστατικών κινημάτων σε Ιταλία και Ελλάδα, και πέθανε στο πλευρό των Ελλήνων επαναστατών στο Μεσολόγγι μετά από υψηλό πυρετό που ανέπτυξε. Θεωρείται από τους πλέον σημαντικούς Άγγλους λογοτέχνες του 19ου αιώνα, ενώ στην Ελλάδα είναι μια από τις πιο αναγνωρίσιμες μορφές της επανάστασης του 1821 και εθνικός ευεργέτης.

Το 1823, ύστερα από παρότρυνση της Φιλελληνικής Επιτροπής του Λονδίνου, κατευθύνθηκε προς την Ελλάδα, με πρώτο σταθμό την Κεφαλλονιά, όπου παρέμεινε για έξι μήνες στην οικία του κόμη Δελαδέτσιμα, φίλου του Μαυροκορδάτου. Τελικά, αν και αρχικός προορισμός του ήταν ο Μοριάς, εγκαταστάθηκε στο Μεσολόγγι, όπου ήρθε σε επαφή με τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, τον οποίο και υποστήριξε οικονομικά.

Εν τω μεταξύ σχημάτισε ιδιωτικό στρατό από 40 Σουλιώτες, υπό τους Γεώργιο Δράκο, Κίσο Τζαβέλλα και Χρήστο Φωτομάρα. Διατηρούσε αλληλογραφία με Άγγλους επιχειρηματίες όπως ο Σάμουελ Μπαρφ για την οικονομική ενίσχυση των επαναστατών και ήταν από τους πρώτους που συνειδητοποίησαν τις καταστροφικές συνέπειες που θα είχε το δά-

νιο, στην περίπτωση που αυτό χρησιμοποιείτο όχι για εθνικούς σκοπούς, αλλά για πολιτικές διαμάχες.

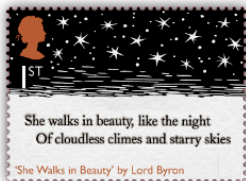
Απεβίωσε στις 19 Απριλίου του 1824 στο Μεσολόγγι, ύστερα από πυρετό. Το πένθος για τον θάνατό του ήταν γενικό και ενέπνευσε τον Διονύσιο Σολωμό να συνθέσει μακρά ωδή στη μνήμη του («Ωδή εις τον θάνατο του Λόρδου Μπαίρον»).

Η καρδιά του ενταφιάστηκε στο Μεσολόγγι. Προς εκδήλωση του πένθους, στο Μεσολόγγι ρίχτηκαν 37 κανονιοβολισμοί από την ανατολή του ηλίου, μία κάθε λεπτό, καθώς ήταν τότε μόνο 37 ετών.

Ένας από τους στενούς φίλους του Βύρωνα στο Μεσολόγγι ήταν ο επίσης σπουδαίος φιλέλληνας Αμερικανός ιατρός Σαμουήλ Γκρίντλεϋ Χάου, από τη Βοστώνη, ο οποίος στην Ελληνική Επανάσταση του 1821, νεαρός τότε μόλις απόφοιτος του Πανεπιστημίου, είχε έλθει στην Ελλάδα και για έξι χρόνια πρόσφερε εθελοντικά τις ιατρικές του υπηρεσίες στους Έλληνες αγωνιστές.

Μετά το θάνατο του Λόρδου Βύρωνα, ο Σαμουήλ Χάου κράτησε ως κειμήλιο της φιλίας τους το αγγλικό κράνος - περικεφαλαία του Βύρωνα, το οποίο αργότερα, το 1925, το έφερε στην Ελλάδα η Μοντ Χάου, μικρότερη κόρη από τα 6 παιδιά του Χάου, και το δώρισε στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο της Αθήνας.

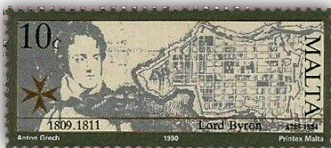
Παντελής Λεούσης

Απόσπασμα από ποίημα του Λόρδου. Βύρωνα.

φίλου του Βοστώνη,

Τον Λ. Βύρωνα τίμησαν με γραμματόσημα Ουγγαρία, Αρμενία, Μάλτα, Σκωτία, Ρωσία, Αλβανία, Γαλλία, και Ιταλία.

Το Χαλογοούν (Halloween) είναι μια γιορτή που γιορτάζεται τη νύχτα της 31 Οκτωβρίου, παραμονή της γιορτής των Αγίων Πάντων, κατά την οποία τα μικρά παιδιά κάνουν «τρομακτικές» μεταμφιέσεις και επισκέπτονται σπίτια μαζεύοντας γλυκά, όπως περιπου γίνεται με εμάς όταν τα παιδιά λένε τα κάλαντα.

Η γιορτή αυτή συγχέεται με τις Ελληνικές Απόκριες, όμως διαφοροποιείται κατά πολύ από αυτές, καθώς το Χαλοοούν έχει περισσότερο μυστικιστική χροιά. Αποτελεί εξέλιξη της αρχαίας Κελτικής γιορτής Samhain. Για τους Κέλτες η μέρα αυτή σημάδευε το τέλος της συγκομιδής και την αρχή του χειμώνα, ενώ ταυτόχρονα η αλλαγή της εποχής ήταν μια γέφυρα ανάμεσα στον πάνω κόσμο και στον κόσμο των νεκρών. Με την πάροδο των αιώνων η γιορτή πήρε αρχικά Χριστιανικό χρώμα και στη συνέχεια μετασχηματίστηκε από μία πανανιστική τελετή σε μέρα μεταμφιέσεων, με εύθυμες παρελάσεις και κεράσματα γλυκών σε παιδιά και ενήλικες.

Η ρίζα της λέξης αυτής προέρχεται από το All-hallow-even και δηλώνει την παραμονή (eve) της γιορτής των Αγίων Πάντων (All Hallows Day - All Saints Day). Το Χαλοοούν (Halloween) συνδέεται με την υπερφυσική δραστηριότητα. Πολλές πολιτιστικές παραδόσεις θεωρούν την ημέρα αυτή ως μία από τις ελάχιστες μέρες που μπορεί να επιτευχθεί επαφή με τον κόσμο των πνευμάτων, καθώς και ότι είναι η μέρα που η μαγεία και γενικότερα οποιαδήποτε δραστηριότητα που έχει να κάνει με το υπερφυσικό,

είναι στο ζενίθ. Σήμα κατατεθέν της γιορτής αυτής είναι τα φαναράκια φτιαγμένα από μεγάλες κολοκύθες, πάνω στις οποίες χαράζουν ανθρώπινα χαρακτηριστικά, άλλοτε πιο αστεία και άλλοτε πιο τρομακτικά.

Το έθιμο της κολοκύθας αντλεί ρίζες από έναν παλιό Ιρλανδικό μύθο, του Τζακ, που ήταν τσιγκούνης και πειραχτήρι. Σύμφωνα με το μύθο, ο Τζακ είχε καλέσει το διάβολο να πιουν ένα ποτό μαζί. Όμως ο Τζακ δεν ήθελε να πληρώσει για το ποτό του και έτσι έπεισε το διάβολο να μεταμορφωθεί σε ένα νόμισμα, ώστε να μπορέσουν να πληρώσουν για τα ποτά τους. Πράγματι μεταμορφώθηκε ο διάβολος σε νόμισμα, αλλά ο Τζακ αντί να πληρώσει τον έβαλε στην τσέπη του, δίπλα σε ένα σταυρό και έτσι ο διάβολος δεν μπορούσε να πάρει την κανονική του μορφή. Ύστερα από πολλά παρακάλια, ο Τζακ αποφάσισε να τον ελευθερώσει, αρκεί να του έδινε την υπόσχεση ότι δεν επρόκειτο να τον ενοχλήσει για ένα χρόνο και ούτε θα διεκδικούσε την ψυχή του όταν πέθαινε.

Έτσι πέρασε ο χρόνος και ο διάβολος ξαναεμφανίστηκε την ώρα που ο Τζακ προσπαθούσε να κόψει ένα φρούτο από κάποιο δέντρο. Ζήτησε λοιπόν από το διάβολο να ανέβει στο δέντρο και να του κόψει το φρούτο. Ο διάβολος ανέβηκε και ο Τζακ αμέσως σκάλισε ένα σταυρό στον κορμό του δέντρου. Έτσι ο διάβολος ήταν παγιδευμένος και δεν μπορούσε να κατέβει. Γι' αυτό παρακάλεσε τον Τζακ να τον ελευθερώσει και του υποσχέθηκε ότι δεν θα τον ενοχλήσει για δέκα ολόκληρα χρόνια. Τότε ο Τζακ τον ελευ-

θέρωσε.

Πέρασαν αρκετά χρόνια και ο Τζακ πέθανε. Πήγε στον παράδεισο, αλλά ο Θεός δεν τον δέχτηκε, καθώς ο Τζακ ήταν ένας άνθρωπος μίζερος και κακός, και τον έστειλε στην κόλαση. Όμως ούτε ο διάβολος τον ήθελε. Του θύμισε την υπόσχεση

που του είχε δώσει παλιότερα, ότι δεν θα διεκδικούσε την ψυχή του και τον έδιωχνε. Όταν ο Τζακ τον ρώτησε: «Πώς θα φύγω; Έξω έχει σκοτεινιά», ο διάβολος πήρε ένα αναμμένο κάρβουνο και του το έδωσε για να φωτίζει το δρόμο του μέσα στη νύχτα. Ο Τζακ έβγαλε ένα ραπάνι (που πάντα κουβαλούσε μαζί του, καθώς ήταν ένα από τα πιο αγαπημένα του φαγητά), το χάραξε και έβαλε μέσα το κάρβουνο. Από τότε περιπλανιέται στον κόσμο, μη μπορώντας να βρει κάποιο μέρος να αναπαύσει την ψυχή του.

Γι' αυτό κάθε Χαλοουίν, οι Ιρλανδοί σκαλίζουν ραπάνια, πατάτες και κολοκύθες, βάζουν μέσα ένα κερί και τα τοποθετούν κοντά σε παράθυρα, ώστε να κρατάνε μακριά τα κακά τα πνεύματα και κυρίως το πνεύμα του τσιγκούνη Τζακ.

Ένα από τα παραδοσιακά εδέσματα της γιορτής είναι τα καραμελωμένα μήλα και η γλυκιά τάρτα κολοκύθας.

Λ, Τ,

Φιλύρα, φλαμουριά ή τίλιο

Οι φιλύρες είναι μεγάλα φυλλοβόλα δέντρα, που συνήθως φτάνουν τα 20 με 40 μέτρα σε ύψος, και ευδοκιμούν κυρίως στις εύκρατες ζώνες του βόρειου ημισφαιρίου. Δύο είναι κυρίως τα πιο συνήθη: Αυτό με τα μεγάλα φύλλα και ένα άλλο με μικρότερα. Το πρώτο φύτεται σε βουνά μέχρι 1.500 μ. και το δεύτερο προτιμά υψόμετρα μέχρι 1000 μ.. Και τα δύο είναι πανέμορφα και ικανά να ζήσουν περισσότερο από μία χιλιετία.

Όταν λέμε «τίλιο», σχεδόν πάντα πηγαίνει ο νους μας στο γνωστό αφέψημα που, ιδιαίτερα τα παλαιότερα χρόνια, ήταν σε μεγάλη εκτίμηση τόσο για τη λεπτή και ευχάριστη γεύση του, όσο και για τις θεραπευτικές αρετές του. Τα αρωματικά και πλούσια σε νέκταρ λουλούδια του τίλιου έχουν φαρμακευτικές ιδιότητες και ανέκαθεν χρησιμοποιούνταν ως αντισηπτικά, διουρητικά και θεραπευτικά για διαταραχές του νευρικού συστήματος.

Οι φιλύρες κάνουν παχιά φυλλωσιά και καλή σκιά, γι' αυτό και συνιστώνται ως καλλωπιστικά δέντρα. Είναι επίσης πολύ σημαντικά φυτά για τους μελισσοκόμους. Το μέλι που παράγουν είναι πολύ χλωμό σε χρώμα, αλλά ιδιαίτερα γευστικό.

Το ξύλο της φλαμουριάς καίγεται πολύ γρήγορα για να είναι κατάλληλο ως καύσιμο. Όταν όμως μετατραπεί σε κάρβουνο, χρησιμοποιείται από σχεδόν διαστές ως μολύβι σχεδίασης, αλλά και για να μαυρίζουν με αυτό τον καμβά τους, ως βάση για να ζωγραφίσουν επάνω. Οι ζωγράφοι του Μεσαίωνα, το χρησιμοποιούσαν συχνά γι' αυτό το σκοπό.

Πασίγνωστο στους φίλους της μουσικής τέχνης το περίφημο Lied (τραγούδι) του Φραντς Σούμπερτ Der Lindenbaum (Η φλαμουριά), γνωστό και με τους ελληνικούς στίχους:

*Στη βρύση τη βουνίσια/ σιμά είν' η φλαμουριά,
στον ίσκιο της καθόμουν /να ονειρευτώ συχνά....*

Π.Λ.

Το φέσι

Ένας από τους πολλούς τύπους καπέλων που φορέθηκαν και φοριούνται ακόμη σε πολλές χώρες είναι και το γνωστό μας φέσι. Είναι αυτό με το κυλινδρικό σχήμα, την επίπεδη κορυφή και την απουσία γείσου. Φτιάχνεται από μαλλί (τσόχα ή κιλίμι), έχει συνήθως το χαρακτηριστικό έντονο κόκκινο χρώμα και φοριέται με ή χωρίς φούντα.

Στις αραβικές χώρες είναι γνωστό και ως ταρμπούς. Πήρε το όνομά του από την μαροκινή πόλη Φεζ, όπου παρασκευαζόταν η βαφή που χρωμάτιζε τα φέσια. Πάντως, η ακριβής προέλευσή του δεν είναι γνωστή. Μπορεί να προέρχεται από την Αρχαία Ελλάδα, τα Βαλκάνια ή την πόλη Φεζ.

Το φέσι γνώρισε ευρεία διάδοση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και στον μουσουλμανικό κόσμο μέχρι τον 20ό αιώνα, και αποτελεί τμήμα της ενδυμασίας των Ευζώνων της Προεδρικής Φρουράς. Παράλληλα, αποτελεί και τμήμα της παραδοσιακής φορεσιάς της Κύπρου, όπου οι γυναίκες στην Κύπρο φορούσαν παραδοσιακά κόκκινο φέσι αντί για μαντήλι και οι άντρες ένα μαύρο ή κόκκινο καπέλο χωρίς γείσο. Σε περιήγησή του στην Κύπρο το 1811, ο Σκοτσέζος ιστορικός Τζον Πίνκερτον περιγράφει το φέσι ως τη σωστή ελληνική ενδυμασία.

Το 1826, ο Σουλτάνος Μαχμούτ Β΄ της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας διέλυσε του Γενίσαρους και προχώρησε σε μεταρρυθμίσεις στις ένοπλες δυνάμεις. Ο εκσυγχρονισμένος στρατός υιοθέτησε στολές δυτικού τύπου, και για κάλυμμα κεφαλής το φέσι. Το 1829, ο Σουλτάνος διέταξε τους δημόσιους υπαλλήλους να φορούν απλό φέσι, ενώ απαγόρευσε το τουρμπάνι. Πρόθεσή του ήταν ο πληθυσμός

να εξαναγκαστεί να φορέσει φέσι, και το σχέδιο απέδωσε. Το χωρίς γείσο φέσι ήταν καθαρότερο από το τουρμπάνι και δεν εμπόδιζε επίσης την προσευχή.

Η υιοθέτηση του φεσιού ήταν ένα μέτρο ισότητας, το οποίο αντικατέστησε τους περίπλοκους νόμους σχετικά με την υπόδειξη της τάξης, θρησκείας και επαγγέλματος. Αν και οι έμποροι και οι τεχνίτες γενικά απέρριψαν το φέσι, αυτό έγινε σύμβολο του εκσυγχρονισμού στην Εγγύς Ανατολή, με αποτέλεσμα να υιοθετηθεί και από το Ιράν το 1873, καθώς και από άλλα κράτη.

Όμως, αν και αρχικά σύμβολο του οθωμανικού εκσυγχρονισμού, το φέσι έγινε με τον καιρό τμήμα της ανατολίτικης πολιτισμικής ταυτότητας. Θεωρούμενο εξωτικό και ρομαντικό στη δύση, στις αρχές του 20ού αιώνα αποτέλεσε αντικείμενο μόδας για τους άντρες στις Ηνωμένες Πολιτείες και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το φέσι είχε γίνει παραδοσιακό σε τέτοιο βαθμό ώστε ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ το απαγόρευσε στην Τουρκία το 1925, ως τμήμα των εκσυγχρονιστικών μεταρρυθμίσεών του. Το ίδιο έκανε και ο Νάσερ το 1958. Το φέσι καταργήθηκε στην Αίγυπτο, παρά το γεγονός ότι η χώρα του Νείλου ήταν τότε η μεγαλύτερη παραγωγός φεσιών.

Σήμερα, τα φέσια που παράγονται στην Αίγυπτο προορίζονται αποκλειστικά για τουριστική κατανάλωση. Το μόνο μουσουλμανικό κράτος που διατηρεί το φέσι ως τμήμα της επίσημης ενδυμασίας είναι το Μαρόκο, ως σύμβολο αντίστασης στους

Γάλλους.

Λ.Κ.

Υπάρχει και ελληνικό φέσι.

Δύο πρόεδροι, Ινδονησίας και Λιβάνου, με μαύρο και κόκκινο φέσι.

Η Αφροδίτη του Willendorf

Η Αφροδίτη του Willendorf είναι ένα ειδώλιο ύψους 11,1 εκατοστών που εκτιμάται ότι κατασκευάστηκε πριν από περίπου 25.000 χρόνια. Βρέθηκε στις 7 Αυγούστου 1908 από έναν εργάτη, κατά τη διάρκεια ανασκαφών που πραγματοποιήσαν αρχαιολόγοι σε παλαιολιθική τοποθεσία κοντά στο Willendorf, ένα χωριό στην Κάτω Αυστρία.

Είναι σκαλισμένο από ασβεστόλιθο, υλικό που δεν συναντάται στην περιοχή, και είναι χρωματισμένο με κόκκινη ώχρα. Το ειδώλιο βρίσκεται τώρα στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Βιέννης.

Παρόμοια γλυπτά που ανακαλύφθηκαν για πρώτη φορά τον 19ο και στις αρχές του 20ου αιώνα, παραδοσιακά αναφέρονται στην αρχαιολογία ως «ειδώλια της Αφροδίτης», λόγω της ευρέως διαδεδομένης πεποίθησης ότι οι απεικονίσεις γυμνών γυναικών με υπερβολικά σεξουαλικά χαρακτηριστικά αντιπροσώπευαν ένα φετίχ πρώιμης γονιμότητας, ίσως μητέρα θεά. Η Αφροδίτη του Willendorf έχει ιδιαίτερα τονισμένα σημεία του γυναικείου σώματος που συνδέονται με την εγκυμοσύνη, όπως το στήθος, τους μηρούς και την κοιλιά.

Η αναφορά στη θεά Αφροδίτη είναι βέβαια μεταφορική, αφού τα ειδώλια προηγούνται της μυθολογικής μορφής της Αφροδίτης για πολλές χιλιάδες χρόνια. Ορισμένοι μελετητές απορρίπτουν αυτήν την ορολο-

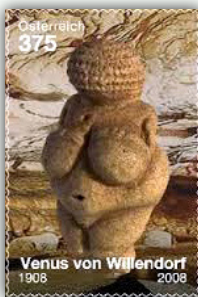
γία, αναφέροντας αντ' αυτού το αγαλματίδιο ως «Γυναίκα του Βίλεντορφ».

Πολύ λίγα είναι γνωστά για την προέλευση της «Αφροδίτης», τη μέθοδο κατασκευής της ή την πολιτιστική της σημασία. Ωστόσο, είναι ένα από τα πολυάριθμα «ειδώλια της Αφροδίτης» που σώζονται από την παλαιολιθική Ευρώπη.

Ο σκοπός της δημιουργίας αυτού του αγαλματιδίου αποτελεί αντικείμενο πολλών εικασιών. Τμήματα του σώματος που σχετίζονται με τη γονιμότητα και την τεκνοποίηση έχουν τονιστεί, οδηγώντας ορισμένους ερευνητές να πιστεύουν ότι η Αφροδίτη του Willendorf και παρόμοια ειδώλια μπορεί να έχουν χρησιμοποιηθεί ως φετίχ γονιμότητας. Η φιγούρα δεν έχει ορατό πρόσωπο και το κεφάλι της καλύπτεται με κυκλικές οριζόντιες λωρίδες από πλεκτές τρίχες, ή ίσως με κάποιον τύπο κόμμωσης.

Υπάρχει και η θεωρία ότι τα ειδώλια έχουν δημιουργηθεί από τις ίδιες τις γυναίκες, ως αυτοπροσωπογραφίες. Ίσως σε αυτό να οφείλεται και η πλήρης έλλειψη χαρακτηριστικών, καθώς τα χρόνια εκείνα δεν είχαν καθρέφτες. Για τους παλαιολιθικούς ανθρώπους οι άμεσα διαθέσιμοι καθρέφτες θα ήταν μόνο οι λίμνες και οι λακκούβες.

Π. Λ.

ΤΑ ΣΚΟΥΛΑΡΙΚΙΑ

Όπως όλοι γνωρίζουμε, τα σκουλαρίκια είναι ένα κόσμημα που συνδέεται με το αυτί μέσω τρυπήματος στο λοβό ή σε ένα άλλο εξωτερικό μέρος του αυτιού. Λιγότερο συνηθισμένα είναι και τα σκουλαρίκια που συγκρατούνται στον λοβό με κλιπ.

Τις παλιές «καλές εποχές» στο δυτικό κόσμο ήταν κόσμημα αποκλειστικά αφιερωμένο στις γυναίκες. Στις μέρες μας όχι μόνο το φορούν και άνδρες, αλλά έχει μετακομίσει και στη μύτη, στα χείλη, στη γλώσσα, στον ομφαλό... και σε διάφορα άλλα μέρη του σώματος!

Ειδικά για τα «ενώπια», εκτός από τον λοβό του αυτιού, συχνά τρυπιούνται το πτερύγιο, ο έλικας ή άλλο σημείο. Ο απλός όρος «διάτρηση αυτιού» αναφέρεται συνήθως σε διάτρηση στο λοβό, ενώ τα τρυπήματα στο πάνω μέρος του εξωτερικού αυτιού αναφέρονται συχνά ως «τρυπήματα του χόνδρου». Αυτά είναι πιο περίπλοκα και χρειάζεται περισσότερος χρόνος για να θεραπευτούν.

Τα σκουλαρίκια κατασκευάζονται από ποικίλα υλικά, όπως μέταλλο, πλαστικό, γυαλί, πολύτιμους λίθους, χάντρες, ξύλο, ακόμα και κόκκαλα ζώων. Τα σχέδια κυμαίνονται από μικρούς βρόχους, κουμπιά, καρφιά έως μεγάλες πλάκες και αντικείμενα που κρέμονται. Το μέγεθος περι-ορίζεται τελικά από τη φυσική ικανότητα του λοβού να κρατάει το σκουλαρίκι χωρίς

να σκίζεται. Ωστόσο, τα βαριά σκουλαρίκια που φοριούνται σε παρατεταμένες χρονικές περιόδους μπορεί να οδηγήσουν σε τέντωμα του λοβού και στο σχισμό του.

Η διάτρηση των αυτιών για να υποδεχθούν σκουλαρίκια είναι μία πρακτική που έχει εφαρμογή από τα πολύ παλιά χρόνια. Τεκμηριώνεται από καλλιτεχνικές και γραπτές πηγές διάφορων πολιτισμών ανά τον κόσμο, που χρονολογούνται από την πρώιμη ιστορία.

Κατά τη διάρκεια μιας ανασκαφής στην πόλη Chifeng, στη Μογγολία, βρέθηκαν τα παλαιότερα σκουλαρίκια στον κόσμο. Ήταν από νεφρίτη και είναι ηλικίας μεταξύ 7.500 και 8.000 ετών. Περαιτέρω έρευνες στην ίδια περιοχή αποκάλυψαν πολυάριθμα ημικυκλικά σκουλαρίκια από νεφρίτη που χρονολογούνται στο 6000

π.Χ. Σύμφωνα με τους ειδικούς, αυτά δεν χρειάζονταν διάτρηση του λοβού του αυτιού, αλλά απλώς στερεώνονταν με ένα είδος κλιπ. Πολλά σκουλαρίκια βρέθηκαν επίσης στην πόλη Ουρ της Μεσοποταμίας.

Από τα παλαιότερα σχετικά τεκμήρια σκουλαρικών είναι αυτά από χρυσό, ασήμι και χαλκό που κυριαρχούσαν στον Μινωικό Πολιτισμό (2000-1600 π.Χ.) και δείγματά τους αφθονούν σε τοιχογραφίες της Σαντορίνης.

Αργότερα, στα τέλη της Μινωικής περιόδου και της πρώιμης Μικηναϊκής Εποχής (Εποχή του Χαλκού), συναντά-

Σκουλαρίκι του 8ου αιώνα π.Χ.

Πέρσες στρατιώτες έφεραν σκουλαρίκια

Κυπριακά και σκυθικά ενώπια του 3ου π.Χ. αι.

Μικρός, ο Τουταγχαμόν φορούσε σκουλαρίκια.

με ευρήματα πραγματικών σκουλαρικών που έχουν σχήμα κωνικού μενταγιόν.

Αλλά και σκουλαρίκια που φορούν άντρες συναντάμε για πρώτη φορά σε αρχαιολογικά ευρήματα από την Περσέπολη της αρχαίας Περσίας. Τα φορούν στρατιώτες της περσικής αυτοκρατορίας σε ανάγλυφες παραστάσεις, επάνω στα ερείπια των τειχών του παλατιού.

Στην περιγραφή του τάφου του Τουταγχαμών, ο Χάουαρντ Κάρτερ (1874–1939) που τον ανέσκαψε, γράφει ότι οι λοβοί των αυτιών του Φαραώ ήταν διάτρητοι, χωρίς να υπάρχουν σκουλαρίκια στις οπές, παρά το ότι υπήρχαν σε άλλα σημεία του τάφου. Διάτρητα ήταν επίσης και τα αυτιά της ταφικής μάσκας, με τις τρύπες να είναι καλυμμένες με χρυσούς δίσκους. Αυτό έκανε τον Κάρτερ να συμπεράνει ότι στην Αίγυπτο, τα χρόνια εκείνα σκουλαρίκια φορούσαν μόνο παιδιά, όπως συνέβαινε στην Αίγυπτο και τα χρόνια των ανασκαφών του τάφου.

Άλλες πρώιμες ενδείξεις για τη χρήση σκουλαρικών εμφανίζονται στη Βίβλο. Στην Έξοδο 32: 1-4, γράφεται ότι ενώ ο Μωυσής ήταν επάνω στο όρος Σινά, οι Ισραηλίτες απαίτησαν από τον Ααρών να τους δημιουργήσει ένα θεό. Τότε αυτός τους απάντησε: «*Αφαιρέστε τα χρυσά σκουλαρίκια που φορούν*

οι σύζυγοί σας, οι γιοι σας και οι κόρες σας, και φέρετέ τα σε μένα» (1500 π.Χ.). Σε άλλο σημείο της Εξόδου (21: 6) αναφέρεται για τη διάτρηση των αυτιών ότι ένας Εβραίος σκλάβος που επρόκειτο να απελευθερωθεί μετά από επτά χρόνια υπηρεσίας, επιθυμούσε να συνεχίσει να υπηρετεί τον κύριό του: «*Αν όμως ο δούλος δηλώσει ρητά ότι αγαπάει τον κύριό του, τη γυναίκα του και τα παιδιά του, και δεν θέλει να τους αφήσει για να απελευθερωθεί, τότε ο κύριός του θα τον οδηγήσει ενώπιον του Θεού στους δικαστές, θα τον φέρει στην πόρτα ή στις παραστάδες, και θα του τρυπήσει το αυτί μ' ένα*

τρυπητήρι, κι έτσι θα παραμείνει δούλος του για πάντα.»

Σύμφωνα με τον Άποστολο Παύλο, οι πρώτοι χριστιανοί δεν έβλεπαν με καλό μάτι το μακιγιάζ και τα κοσμήματα, ιδιαίτερα μάλιστα τα σκουλαρίκια, διότι αλλοίωσαν την φυσική εμφάνιση του ανθρώπου. Τα σκουλαρίκια θεωρούνταν επίσης από τον εβραϊκό λαό ως φυλαχτά αφιερωμένα στους παγανιστικούς θεούς.

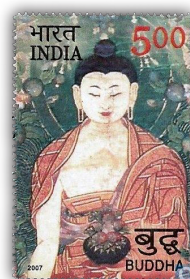
Κατά την κλασική περίοδο, συμπεριλαμβανομένης της Μέσης Ανατολής, τα σκουλαρίκια θεωρούνταν γενικά αποκλειστικά γυναικεία στολίδια. Στην Ελλάδα και τη Ρώμη επίσης, σκουλαρίκια φορούσαν κυρίως γυναίκες. Όταν τα φορούσαν άνδρες, θεω-

Σκουλαρίκια 8ου, 9ου και 10ου αιώνα.

Σκουλαρίκι φορούσε και ο Σάιξπηρ,...

...όπως και ο Βούδας!

Φολκλορικά σκουλαρίκια Καζακστάν, Μογγολίας, Κορέας και ορεσίβιων Ελβετιδων!

ρούντο ανατολίτες. Τα σκουλαρίκια που φορούσαν οι Ελληνίδες είχαν μεγάλη ποικιλία και σχέδια. Μεταξύ άλλων φορούσαν ανθρωπόμορφα κρεμαστά που απεικόνιζαν τον Έρωτα, ή μορφές ζώων.

Τα σκουλαρίκια έγιναν μόδα μεταξύ των αυλικών και των ευγενών της Αγγλίας στη δεκαετία του 1590, τα χρόνια της Αγγλικής Αναγέννησης. Ένα έγγραφο που δημοσιεύθηκε το 1577 με τίτλο *Περιγραφή της Αγγλίας*, αναφέρει ότι «Μερικοί φιλόδοξοι αυλικοί και ευγενείς φορούν είτε χρυσά δαχτυλίδια, είτε πολύτιμους λίθους ή μαργαριτάρια στα αυτιά τους».

Έχει ενδιαφέρον επίσης το ότι τον 15 αιώνα τα τρυπημένα αυτιά ενός ναυτικού σήμαιναν ότι αυτός είχε ταξιδέψει σε όλο τον κόσμο ή ότι είχε περάσει την γραμμή του Ισημερινού.

Τα σκουλαρίκια ήταν επίσης συνηθισμένα ανάμεσα στις νομαδικές τουρκικές φυλές.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1950 ή στις αρχές της δεκαετίας του 1960, η χρήση των σκουλαρικιών επανεμφανίστηκε. Καθώς όμως δεν υπήρχε μεγάλη εμπορική

αγορά, τα περισσότερα τρυπήματα αυτιών γίνονταν στο σπίτι, μεταξύ των κοριτσιών εφηβικής ηλικίας.

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960, η διάτρηση των αυτιών ήταν ιατρική πράξη. Υπήρχαν όμως και κοσμηματοπωλεία που είχαν αρχίσει να τρυπούν τα αυτιά των πελατών τους.

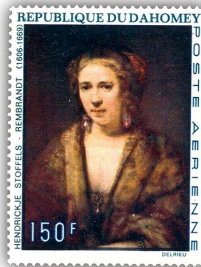
Αργότερα, η διάτρηση του αυτιού άρχισε να γίνεται μόδα στα μέλη των κοινοτήτων των χίπις και των ομοφυλοφίλων. Παραδοσιακά, σκουλαρίκι στο δεξί αυτί ήταν χαρακτηριστικό ενός ομοφυλόφιλου, και στο αριστερό ως ετερόφιλου. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου οι πεποιθήσεις αυτές έχουν μειωθεί σημαντικά.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, η διάτρηση των αυτιών έγινε κοινή σχεδόν σε όλες τις γυναίκες. Το εμπόριο σκουλαρικιών είναι στις δόξες του. Στην Αμερική τα πολυκαταστήματα αρχίζουν

να πραγματοποιούν δωρεάν διατρήσεις αυτιών, με τη χορηγία κατασκευαστών σκουλαρικιών. Τη διαδικασία εκτελεί μια νοσοκόμα ή άλλο εκπαιδευμένο άτομο, είτε πιέζοντας με

«Το κορίτσι με πέρλα στο σκουλαρίκι» του Βερμέερ και...

...“Κυρία με σκουλαρίκια” του Ρέμπραντ.

Ούτε οι ερυθρόδερμοι, και των δύο φύλων, υστερούσαν σε σκουλαρίκια.

Σε φυλές της Μαύρης Αφρικής η διάτρηση μπορεί να γίνεται σε οποιοδήποτε μέρος του αυτιού και τα σκουλαρίκια είναι κάθε λογής.

το χέρι ένα αποστειρωμένο στυλό που εκσφενδονίζει μία βελόνα στο λοβό του αυτιού, είτε χρησιμοποιώντας μία παραλλαγή οργάνου που χρησιμοποιούσαν οι γιατροί.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, τα τρυπήματα των αυτιών, ένα ή περισσότερα, έγιναν δημοφιλή στην κοινότητα των μελών της «πάνκ ροκ». Μέχρι τη δεκαετία του 1980, η τάση των αρρένων καλλιτεχνών λαϊκής μουσικής να έχουν τρυπημένα αυτιά υιοθετήθηκε ως μόδα από πολλούς άνδρες, αλλά και από επαγγελματίες αθλητές. Τέλος, από το 2018, είναι συνηθισμένο και αποδεκτό για τους άνδρες οποιασδήποτε σεξουαλικότητας να έχουν τρυπημένα και τα δύο αυτιά.

Σύμφωνα με ινδουιστική παράδοση, τρυπούν τα αυτιά των περισσότερων κοριτσιών και μερικών αγοριών (ειδικά διδύμων), από ηλικίας λίγων ημερών μέχρι 5 ετών. Η σχετική τελετή είναι γνωστή ως Karnavedha.

Παρόμοια έθιμα ασκούνται και σε άλλες ασιατικές χώρες, όπως το Νεπάλ, η Σρι Λάνκα και το Λάος, αν και εκεί τα αυτιά τρυπιούνται στα προεφηβικά χρόνια.

Αλλά και στην Κεντρική Αμερική, ιδίως στην Κόστα Ρίκα, υπάρχει η παράδοση να κάνουν διπλή διάτρηση στο αυτί των νεογέννητων βρεφών.

Πολλαπλά τρυπήματα στο ένα ή και στα δύο αυτιά εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στην Αμερική της δεκαετίας του '70. Αρχικά, ξεκίνησε ως τάση των γυναικών να φορούν ένα δεύτερο σετ σκουλαρικών στους λοβούς, ή για τους άνδρες να έχουν δύο σκουλαρίκια στον ίδιο λοβό. Ακολούθησαν τάσεις για περισσότερα τρυπήματα, ακόμα και στο χόνδρο.

Σκουλαρίκια λοιπόν, κάθε λογής, σχήματος και υλικού. Ένα κόσμημα πανάρχαιο, που κοσμή διαχρονικά τα αυτιά γυναικών και -αρκετών- ανδρών. Ένα κόσμημα που για να φορεθεί προϋποθέτει ένα ή περισσότερα οδονηρά τρυπήματα στα αυτιά. Υπάρχουν βέβαια και πολύ περισσότερα οδονηρές επεμβάσεις για χάρη της ομορφιάς και της ματαιοδοξίας μας. Αλλά «μπρος στα κάλλη τι είναι ο πόνος;», όπως λέει ο σοφός λαός.

Παντελής Λεούσης

Παραδοσιακά σκουλαρίκια.

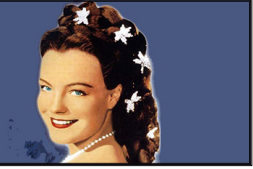

"Κορίτσι με σκουλαρίκια" του Ρέμπραντ.

Βασίλισσες και πριγκίπισσες δεν απαξιώνουν τα σκουλαρίκια!

Σίσσυ Η πονεμένη αυτοκράτειρα

Γεννημένη το 1837 στο βασιλικό βαυαρικό οίκο Wittelsbach και με το υποκοριστικό «Σίσσυ», η Ελισάβετ απολάμβανε κατά την παιδική της ηλικία μια μη τυπική ανατροφή, καθώς οι εκκεντρικοί γονείς της την ωθούσαν να εξερευνησει την ύπαιθρο και να κάνει «δημιουργικές σκέψεις». Τα ανέμελα όμως αυτά χρόνια δεν κράτησαν πολύ. Έληξαν όταν η νεαρή Σίσσυ δέχτηκε την πρόταση γάμου που της έκανε ο Φραγκίσκος Ιωσήφ, γιος της Σοφίας, Αρχιδούκισσας της Αυστρίας. Αρχικά η αυταρχική Σοφία σκόπευε να παντρέψει τον 23χρονο γιο της με την Ελένη, τη μεγαλύτερη αδερφή της Σίσσυ. Όταν όμως ο νεαρός μονάρχης γνώρισε τη 16χρονη Σίσσυ ενθουσιάστηκε και, αφήνοντας τη μητέρα του, της έκανε πρόταση γάμου, δίνοντας ταυτόχρονα το εξής «τελεσίγραφο» στη μητέρα του: αν δεν παντρευόταν τη Σίσσυ, δεν θα παντρευόταν καθόλου.

Δεν είναι λοιπόν τυχαίο που η Αρχιδούκισσα Σόφι έγραψε κάποτε για τη νύφη της ότι: «Η αυτοκράτειρα είναι αυτή που τους ελκύει όλους. Γιατί αυτή είναι η χαρά τους, το είδωλό τους». Πράγματι, η νεαρή αυτοκράτειρα αιχμαλώτισε τις καρδιές και τα μυαλά του λαού της, με τρόπο που λίγες εμβληματικές γυναίκες έχουν καταφέρει. Ντροπαλή, ευαίσθητη και συμπονετική, ξεχώριζε από τα επίσημα

και απόμακρα μέλη των βασιλικών οικογενειών. Ο απλός κόσμος την αγάπησε ακριβώς για αυτήν την πτυχή του χαρακτήρα της, ενώ παράλληλα δεν χόρταιναν την ομορφιά και τις

λαμπερές εμφανίσεις της. Και όμως, η Σίσσυ εκτός από ντροπαλή ήταν παράλληλα εκκεντρική και περιπετειώδης. Η βαρετή βασιλική ζωή δεν της ταίριαζε καθόλου και μάλλον εξανέμιζε τη χαρά που είχε μέσα της. Ήδη από τις πρώτες εβδομάδες στο νέο της σπίτι εκδήλωσε περιστατικά έντονου βήχα και άγχους. Υπέφερε από διατροφική διαταραχή και σοβαρή κατάθλιψη. Αρχισε να αθλείται έντονα, ήταν λάτρης της ιππασίας, αλλά και αφιέρωνε πολλές ώρες στην φροντίδα της εξωτερικής της εμφάνισης. Και αν για τα δεδομένα της εποχής η Σίσσυ ήταν μια πολύ όμορφη γυναίκα, την εμφάνισή της επισκίαζαν τα λίγα κιλά της και το πόσο δυστυχισμένη έμοιαζε να είναι στη ζωή της.

Η σχέση της με τον, μάλλον θαμπό, αυτοκράτορα Φραγκίσκο Ιωσήφ δεν τη βοήθησε να μετριάσει τη δυστυχία της. Λέγεται πως την αγαπούσε παράφορα, δεν μπορούσε όμως να την κάνει ευτυχισμένη. Το πραγματικό όμως δράμα της νεαρής γυναίκας ξεκίνησε όταν σε ένα ταξίδι της η κόρη της Σόφη πέθανε απροσδόκητα, πιθανότατα από τύφο. Η αυταρχική πεθερά της χρέωσε τον θάνατο της εγγονής

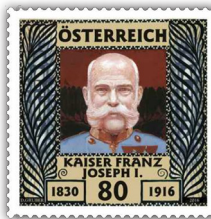
της στη Σίσσυ, την οποία θεωρούσε μικρή και ανώριμη. Σύντομα απομάκρυνε τα τρία άλλα παιδιά από τη μητέρα τους, γεγονός που της προκάλεσε τεράστιο συ-

ναισθηματικό πόνο.

Σύντομα η Σίσσυ άρχισε να ταξιδεύει, κυρίως στην Ουγγαρία, προκειμένου να συνέλθει ψυχολογικά, αλλά και για να ξεφύγει από

Ο Φραγκίσκος Ιωσήφ νέος και ηλικιωμένος.

Η Σίσσυ από πίνακες της εποχής.

τον δυστυχημένο γάμο της. Ταξίδευε κυρίως ινκόγκνιτο και αρνιόταν να συναντήσει Ευρωπαϊούς μονάρχες, με σημαντική εξαίρεση τον αγαπημένο της ξάδελφο, Λουδοβίκο Β΄ της Βαυαρίας. Ήταν τα ταξίδια και τα βιβλία που της πρόσφεραν κάποιες στιγμές ανακούφισης στη ζωή της. Αρχισε να επισκέπτεται την Ελλάδα και ενώ μιλούσε ήδη άπταιστα Αγγλικά και Γαλλικά, πρόσθεσε τα νέα ελληνικά στις ουγγρικές σπουδές της, με δάσκαλό της τον Κωνσταντίνο Χρηστομάνο. Η ίδια ήθελε να κρατάει τη σκέψη της απασχολημένη. Καθώς δυσκολευόταν να κοιμηθεί, περνούσε

ο οποίος βρέθηκε νεκρός μαζί με τη σύντροφο του Μαρία Βρετσέρα, κάτω από αδιευκρίνιστες συνθήκες. Η απώλεια του γιου της τη βύθισε σε πένθος. Έως το τέλος της φορούσε μαύρα κλειστά ρούχα και κρατούσε λευκή ομπρέλα για να κρύβει την όψη της από το φιλοπερίεργο πλήθος. Η σχέση της με τον Φραγκίσκο Ιωσήφ εξελίχθηκε σε φιλική.

Η τραγική ζωή της αυτοκράτειρας Σίσσυ έληξε με έναν εξίσου τραγικό θάνατο. Στις 10 Σεπτεμβρίου 1898 βρισκόταν στη Γενεύη και περίμενε το πλοίο για το Μοντρέ, όταν ένας Ιταλός αναρχικός ονόματι Λουίτζι Λουκένι της

Η Ρόμι Σνάιντερ και ο Καρλχάιντς Νπέμ στην ομώνυμη ταινία.

ώρες διαβάζοντας και γράφοντας το βράδυ. Είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ιστορία, τη φιλοσοφία και τη λογοτεχνία, ενώ αγαπούσε ιδιαίτερα τον Γερμανό λυρικό ποιητή και

ριζοσπάστη πολιτικό στοχαστή Χάινριχ Χάινε, ο οποίος την ενέπνευσε να γράψει και η ίδια ποίηση.

Ερωτεύθηκε με πάθος την χώρα μας, ειδικά την Κέρκυρα. Ήταν τέτοια η αγάπη της για το νησί που στον γραφικό οικισμό Γαστούρι δημιούργησε το σπίτι των ονείρων της. Πρόκειται για το γνωστό πολυτελέστατο ανάκτορο που ονομάστηκε Αχίλλειον και που αποτελεί μέχρι και σήμερα ένα από τα δημοφιλέστερα αξιοθέατα της Κέρκυρας. Για την Σίσσυ αποτέλεσε όχι μόνο το καταφύγιό της, αλλά λειτουργησε και ως σανατόριο σε δύσκολες περιόδους της ζωής της, όπως την εποχή που είχε προσβληθεί από φυματίωση.

Η χαριστική βολή ήρθε το 1889, όταν έχασε και έναν από τους γιους της, τον Ροδόλφο,

επιτέθηκε με μαχαίρι. Η ίδια, παρά το τραύμα της κατάφερε και επιβίβαστηκε στο πλοίο, αλλά σύντομα κατέρρευσε. Ο καπετάνιος διέταξε να γυρίσουν

πίσω στη Γενεύη. Πέθανε κατά τη μεταφορά της στο ξενοδοχείο όπου διέμενε τις τελευταίες ημέρες της ζωής της. Λέγεται ότι ο Φραγκίσκος Ιωσήφ δεν συνήλθε ποτέ από την απώλεια.

Η Σίσσυ άφησε πίσω της μια κληρονομιά ομορφιάς και εκκεντρικότητας, ενώ ενέπνευσε και αμέτρητα έργα τέχνης. Στον κινηματογράφο πιο γνωστή είναι η τριλογία του Ερνστ Μάρισκα, με τη Ρόμι Σνάιντερ στο ρόλο της πρωταγωνίστριας: «Πριγκίπισσα Σίσσυ» (1955), «Σίσσυ, η νεαρή αυτοκράτειρα» (1956) και «Σίσσυ, η πονεμένη αυτοκράτειρα» (1957). Στο μυαλό μας όμως μια είναι η εικόνα

Το Αχίλλειον, θερινό ανάκτορο της Σίσσυ. Επάνω, "ο Αχιλλέας θνήσκων", ένα από τα πολλά αγάλματα που κοσμούν το ανάκτορο.

που κυριαρχεί, και είναι ακριβώς αυτή που θα ήθελε και η ίδια: πάντα νέα.

Λάκης Τσάκωνας

Η σάλπιγγα είναι το απλούστερο χάλκινο μουσικό όργανο. Καθώς δεν διαθέτει «κλειδιά», με τη βοήθεια των οποίων αυξομειώνεται το μήκος των σωλήνων του όπως συμβαίνει με την τρομπέτα και τα άλλα χάλκινα όργανα, έχει την δυνατότητα παραγωγής μόνο τριών φθόγγων του πενταγράμμου, αντί των επτά των άλλων οργάνων. Η μετάβαση από την μία νότα στην άλλη επιτυγχάνεται με την κατάλληλη πίεση της αναπνοής και των χειλέων που ασκεί στο επιστόμιο ο σαλπικτής.

Οι σάλπιγγες είναι από τα παλαιότερα μουσικά όργανα, όπως και όργανα μεταφοράς μηνυμάτων. Φτιάχονταν συνήθως από κέρατα ζώων. Ακόμα και η αγγλική λέξη «bugle» για τη σάλπιγγα προέρχεται από το λατινικό «buculus» που σημαίνει «ευνουχισμένος ταύρος».

Νησιώτικοι λαοί χρησιμοποιούσαν επίσης μεγάλα κοχύλια για σάλπιγγες, κάτι που συμβαίνει ακόμα σε πρωτόγονες φυλές του Αμαζονίου, του Ειρηνικού και αλλού (αλλά και στους Έλληνες Προσκόπους!).

Στην αρχαία Ελλάδα η σάλπιγγα ήταν γνωστή ως Κέρας ή Βυκάνη. Κατασκευαζόταν από

κέρατο ζώου και συνίστατο σε ένα διάτρητο καμπυλωτό κωνοειδές κέρατο, από το οποίο αφαιρείτο ο οστέινος πυρήνας, και κατόπιν ψηνόταν για να βελτιωθεί η ηχητικότητά του. Ο ήχος παραγόταν με απευθείας φύσημα στο στόμιο και κατάλληλο κτύπημα των χειλιών. Χρησιμοποιείτο κυρίως από τους βοσκούς και για την μετάδοση στρατιωτικών μηνυμάτων.

Περί το 300 π.Χ. έως 200 μ.Χ., την εποχή του σιδήρου, ο πολιτισμός των Αρχαίων Κελτών ανέδειξε ένα αρχαίο χάλκινο πνευστό μουσικό όργανο με το όνομα carnyx (κάρνυξ). Πρόκειται για είδος ορειχάλκινης σάλπιγγας, η οποία παιζόταν όρθια, κάθετα προς τον εκτελεστή, και η καμπάνα της αναπαριστούσε κεφάλι αγριόχοιρου ή άλλου ζώου. Η κύρια χρήση του οργάνου ήταν σε πολεμικές εκστρατείες και μάχες, κατά τις οποίες ο ήχος του λειτουργούσε ως φόβητρο και έτρεπε τον αντίπαλο σε φυγή, ενώ ο κάθετος τρόπος εκτέλεσης επέτρεπε να ακούγεται σε όλους τους μαχόμενους, καθώς το μήκος του ξεπερνούσε τα δύο μέτρα.

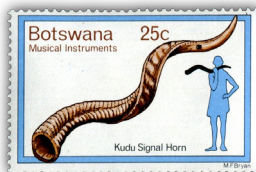
Οι πρώτες σύγχρονες νεότερες σάλπιγγες είχαν σχήμα ελικοειδές, παρόμοιο με τα σημερινά κόρνα, και χρησιμοποι-

Για τους Εβραίους η κέρατινη σάλπιγγα έχει θρησκευτική σημασία.

Τύποι σαλπίγγων που χρησιμοποιούνταν από ταχυδρόμους και κυνηγούς.

Πρωτόγονες μορφές σαλπίγγων μετάδοσης μηνυμάτων από κέρατα ζώων.

ούνταν για να επικοινωνούν οι κυνηγοί μεταξύ τους και ως προειδοποιητικές κόρνες των αμαξάδων, παρόμοιες με το σημερινά κλάξον των αυτοκινήτων. Προπομποί και συγγενείς της σάλπιγγας ήταν επίσης το ταχυδρομικό κέρασ, καθώς και η buccina (μπουτσιάνα) που χρησιμοποιούσε ο ρωμαϊκός στρατός.

Η πρώτη επαληθευμένη επίσημη χρήση μιας χάλκινης σάλπιγγας ως στρατιωτικής συσκευής μετάδοσης σημάτων ήταν το Halbmondbläser (= σάλπιγγα μισοφέγγαρο) που χρησιμοποιήθηκε στο Ανόβερο το 1758. Πήρε το όνομά της από το σχήμα της και μεταφερόταν κρεμασμένη στον ώμο από ένα ιμάντα, ο οποίος συνέδεε το επιστόμιο με την καμπάνα του οργάνου. Στην Αγγλία εμφανίστηκε το 1764 και, σταδιακά, μπήκε σε ευρεία χρήση στο πεζικό. Το ιππικό του 18ου αιώνα δεν χρησιμοποιούσε αυτό τον τύπο σάλπιγγας. Είχε ένα είδος πρώιμης τρομπέτας, η οποία δεν διέθετε και αυτή «κλειδιά», και δεν μπορούσε να παίξει όλες τις νότες. Είχε μια πιο σταδιακή κωνικότητα και μικρότερη καμπάνα, παράγοντας έναν ήχο που

ακουγόταν πιο εύκολα σε κοντινή απόσταση, αλλά πολύ λιγότερο σε μακρινή.

Η σάλπιγγα χρησιμοποιείται πάντα, κυρίως στον στρατό για τα καθημερινά κελεύσματα του στρατοπέδου, όπως εγερτήριο, σιωπητήριο, αναστολή και υποστολή της σημαίας κλπ. Κατάλληλα σαλπίσματα ακούγονται επίσης σε στρατιωτικές κηδείες και ημέρες μνήμης.

Ιστορικά, χρησιμοποιήθηκε στο ιππικό για την μετάδοση οδηγιών από αξιωματικούς σε στρατιώτες κατά τη διάρκεια της μάχης, για την μετάδοση εντολών στις πορείες κλπ.

Η σάλπιγγα χρησιμοποιείται επίσης στους Προσκόπους, κυρίως σε προσκοπικές κατασκηνώσεις και μεγάλες προσκοπικές εκδηλώσεις, όπως τα Τζάμπορι.

Με τα χρόνια και με την εξέλιξη του τρόπου διεξαγωγής των πολέμων και των μαχών, η χρήση της σάλπιγγας έχει περιοριστεί εντός των στρατοπέδων. Τα ηρωικά σαλπίσματα για την έφοδο στις μάχες σώμα με σώμα, ανήκουν πια στο παρελθόν.

Παντελής Λεούσης

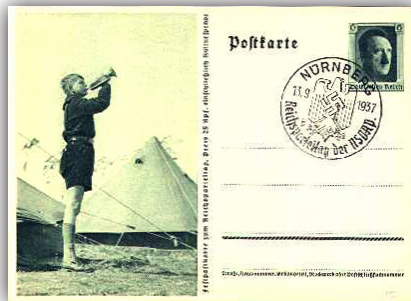
Κάποτε, οι εντολές στις μάχες μεταβιβάζονταν με τη σάλπιγγα.

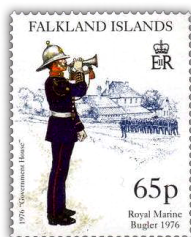
Σάλπιγγα και ρωμαϊκές μπουτσίνες

Τύποι σάλπιγγας σε χρήση και στο ιππικό.

Η σάλπιγγα χρησιμοποιήθηκε πολύ στην ναζιστική προπαγάνδα.

Σάλπιγγες στρατιωτικές και προσκοπικές.

Το βαμβάκι

Το βαμβάκι είναι ένα από τα πολυτιμότερα φυτά που καλλιεργεί ο άνθρωπος, δεδομένου ότι τα προϊόντα του έχουν πολλαπλή χρήση. Ο καρπός του, που στην κοινή αγροτική γλώσσα ονομάζεται καρύδι, περιέχει σπέρματα που καλύπτονται συνήθως από λευκές ίνες, των οποίων το μήκος σε κάποιες ποικιλίες μπορεί να φτάσει και τα πενήντα πέντε χιλιοστά. Μετά από βιομηχανική κατεργασία μετατρέπονται σε κλωστή για ποικίλες χρήσεις στην υφαντουργία, τόσο την οικιακή όσο και την βιομηχανική. Η ιδιότητα αυτή προσδίδει στο βαμβάκι τον χαρακτήρα του βιομηχανικού φυτού. Του φυτού δηλαδή που παράγει υλικό για βιομηχανική χρήση και αξιοποίηση. Όταν τα καρύδια των βαμβακόφυτων ανοίξουν τελείως και εφόσον δεν έχει προηγηθεί βροχή που θα τους προσθέσει ανεπιθύμητη υγρασία, συλλέγονται πλέον ως σύσπορο βαμβάκι με την χρήση ειδικών συλλεκτικών μηχανών και μεταφέρονται στα εκκοκκιστήρια, τα ειδικά εργοστάσια δηλαδή που αποχωρίζουν την κλωστική ίνα από τα σπέρματα.

Σε δεύτερη κατεργασία αφαιρείται το λίντερ (χνούδι του βαμβακιού), διαδικασία που αναφέρεται και ως αποχνόωση. Μετά την βιομηχανική αφαίρεση των ινών, τα καθαρά σπέρματα πολλαπλασιάζονται και παράγουν τον κτηνοτροφικό βαμβακοπλάκουντα (τη γνωστή μπαμπακόπιτα), πολύτιμο διατροφικό στοιχείο στο σιτηρέσιο των ζώων και κυρίως των γαλακτοφόρων αγελάδων.

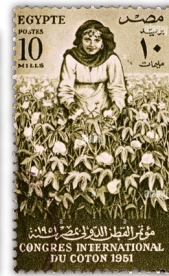
Παράλληλα κατά την έκθλιψη του παράγεται και λάδι που έχει επίσης διάφορες χρήσεις ως σπορέλαιο (βαμβακέλαιο) πλούσιο σε θρεπτικές ουσίες (πρωτεΐνες κ.λπ.) που χρησιμοποιείται στην μαγειρική και παράλληλα μπορεί, κατόπιν κατάλληλης επεξεργασίας, να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο αυτοκινήτων (βιοντίζελ).

Καλλιεργήθηκε από τον άνθρωπο από τους προϊστορικούς χρόνους (3ος έως 2ος π.Χ. αιώνες), όπως αποδεικνύεται από αρχαιολογικά ευρήματα υφασμάτων σε τάφους που ανασκάφηκαν στο Δυτικό Πακιστάν, αλλά και από αναφορές του Θεοφράστου και του Ηροδότου, καθώς και του Νεάρχου, ναυάρχου του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος και το έφερε στην Ελλάδα το 325 π.Χ..

Υπάρχουν στοιχεία που επιβεβαιώνουν ότι οι Ινδοί καλλιεργούσαν το βαμβάκι από το 1500 π.Χ. Τα δεδομένα δείχνουν ότι εκείνη την εποχή οι ποικιλίες που καλλιεργούνταν ήταν ψηλές έως και δενδρώδεις, άνω του 1,5 μέτρου, ή ακόμη και αναρριχώμενες σε ύψος 6 μέτρων. Στην Ινδία και στην Σρι Λάνκα το δενδρώδες βαμβάκι θεωρείται ιερό φυτό και το βρίσκουμε συνήθως στις εισόδους των ναών. Ο Πουσανίας περιγράφει το φυτό στις ταξιδιωτικές εντυπώσεις του από την Ελλάδα κατά τον 2ο αιώνα και μάλιστα με την ονομασία βύσσος, με την οποία και καλλιεργείται στην περιοχή της Ηλείας. Η καλλιέργειά του στην Ελλάδα όμως αρχίζει να εξαπλώνεται

Άνη του βαμβακιού.

κυρίως κατά την βυζαντινή περίοδο, ιδιαίτερα από τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό (6ος μ.Χ. αιώνας) και μετά. Την περίοδο αυτή και στην νομολογία που καθιέρωσε ο αυτοκράτορας, το φυτό και το προϊόν του αναφέρεται ως βάμβαξ για πρώτη φορά. Εικάζεται ότι η ονομασία αυτή προήλθε από την λέξη βόμβυξ (κουκούλι μετάξης του μεταξοσκώληκα), δεδομένου ότι εκείνη την εποχή υπήρχε σύγχυση μεταξύ μεταξιού και βαμβακιού. Η οριστική όμως ονομασία του αναφέρεται στο λεξικό Σουίδα από τον 10ον αι. μ.Χ., ως πάμβαξ ή βαμβακίς, και απλουστευμένο ως βαμβάκιον.

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας η βαμβακοκαλλιέργεια αναπτύσσεται κυρίως στην Κύπρο, στον Τύρναβο, αλλά και στα Αμπελάκια, που παράγουν κόκκινα βαμβακερά νήματα με την χρήση του φυτού ριζάρι, ρίζα του οποίου περιέχει την χρωστική αλιζαρίνη. Είναι γνωστή η οικονομική ανάπτυξη που έφεραν στα Αμπελάκια οι εξαγωγές των νημάτων αυτών από τον συνεταιρισμό που δημιουργήθηκε για τον σκοπό αυτό.

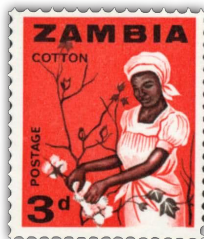
Στα μέσα του 19ου αιώνα η καλλιέργεια του βαμβακιού στην Ελλάδα επεκτείνεται γοργά λόγω του γεγονότος ότι στις ΗΠΑ ο εμφύλιος πόλεμος περιορίζει πολύ την παραγωγή των νοτίων πολιτειών. Υπενθυμίζουμε ότι το δουλεμπόριο από την Αφρικανική ήπειρο εκείνης της εποχής είχε ως αφετηρία, μεταξύ άλλων, και την ανάγκη πολλών εργατικών χεριών, κυρίως κατά την εποχή συγκομιδής του, η οποία

τότε γινόταν με τα χέρια. Η μεγάλη οικονομική σημασία του βαμβακιού συνέβαλε σημαντικά στη δημιουργία του τεράστιου προβλήματος της ανθρωπίνης δουλείας.

Η καλλιέργειά του γίνεται σε πολλές περιοχές του πλανήτη όπου επικρατούν τα κατάλληλα εδαφοκλιματικά δεδομένα. Αναλυτικότερα απαιτεί επίπεδα και ομαλά εδάφη, επάρκεια νερού για άρδευση, μέσες ετήσιες θερμοκρασίες που να κυμαίνονται γύρω στους 22-24 βαθμούς και ξηρό κλίμα την εποχή της ωρίμανσης των καρυδιών, ώστε να ανοίγουν εύκολα και να διευκολύνεται η βαμβακοσυλλογή. Τα στοιχεία αυτά επικρατούν στην χώρα μας, η οποία είναι και η πρώτη χώρα της Ευρώπης σε παραγωγή, και το μοναδικό βοτανικό είδος που καλλιεργείται με πολλές βελτιωμένες ποικιλίες, όπως το Γοσσύπιον το Αδρότριχον (*Gossypium hirsutum*). Η οικονομική σημασία της καλλιέργειας για την Ελλάδα αποδεικνύεται από την ίδρυση και λειτουργία παλαιότερα ειδικού Ινστιτούτου Βάμβακος που πειραματίζεται στην βελτίωση της καλλιέργειας και την δημιουργία βελτιωμένων ποικιλιών, αλλά και ειδικού Οργανισμού Βάμβακος με αντικείμενο τον έλεγχο της εμπορίας του.

Ο μεγάλος αριθμός ποικιλιών και ειδών που καλλιεργείται παγκοσμίως αναφέρεται κυρίως στις διαφορές μήκους και χρωματι-

σμού των ινών που αφορούν την βιομηχανική του κατεργασία, αλλά και των ιδιαίτερων απαιτήσεων για την καλλιέργεια που έχει κάθε ποι-

Συγκομιδή και εκκοκιστήριο.

Από την παραγωγή στις φάσεις βιομηχανικής επεξεργασίας και στην μηχανική ύφανση.

κιλία (πρωιμότητα, εδαφοκλιματικές ανάγκες κ.λπ.) αποτελούσε και αποτελεί μια πολύ προσοδοφόρο καλλιέργεια, με τη χώρα μας να καλλιεργεί περίπου 4,5 εκατομμύρια στρέμματα, με αντίστοιχη παραγωγή 435.000 τόνους βαμβάκι μέχρι το έτος 2000. Για διάφορους λόγους στην συνέχεια η καλλιεργούμενη έκταση μειώθηκε το 2010 σε 3 εκατομμύρια στρέμματα. Αυτό ήταν αποτέλεσμα πολιτικών αποφάσεων και υποχρεώσεων που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και από τις κρατικές επιδοτήσεις που κατά διαστήματα αυξομειώνονται. Παρ' όλα αυτά το ελληνικό βαμβάκι είναι υψηλής ποιότητας και παραμένει ανταγωνιστικό εξαγωγίμο προϊόν. Πολλοί το ονομάζουν Βασιλιά του κάμπου ή Λευκό χρυσό.

Οι πιο σημαντικές περιοχές παραγωγής βαμβακιού στην Ελλάδα είναι η Θεσσαλία, η Στερεά Ελλάδα, η Λήμνος, αλλά και περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης. Μαζί με το μαλλί, απέτέλεσε τα δυο βασικά υφαντικά υλικά της οικιακής οικοτεχνίας, χαρακτηριστική δραστηριότητα παλαιότερων εποχών πριν την επανάσταση των τελών του 19ου αι. Η παραγωγή εσωρούχων, σεντονιών, ειδών οικιακής χρήσης και των διαφόρων προικίων δημιουργίων αποτελούσε βασική απασχόληση των γυναικών της οικογένειας, από την οποία προέκυψαν και πλήθος λαογραφικών στοιχείων (ποιήματα, διηγήματα κ.λπ.).

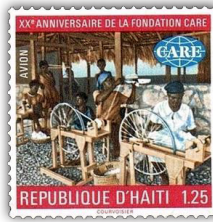
Από το δεύτερο ήμισυ του 19ου αιώνα αρχίζει η χρυσή εποχή του εμπορίου βαμβακιού στην περιοχή της Μεσογείου. Το 80% των εξαγωγών βαμβάκος της Αιγύπτου που ήταν η κυριότερη παραγωγική χώρα της περιοχής, ήταν σε ελληνικά χέρια (οικογένειες Μπενάκη, Ράλλη, Σαλβάγου, Καζούλη, Χωρέμη κ.ά.) και πολλοί από αυτούς έγιναν και εθνικοί ευεργέτες, στηριζόμενοι στα κέρδη από το βαμβάκι.

Ακόμη και η οικογένεια του μεγάλου μας ποιητή Κ. Καβάφη ασχολήθηκε με επιτυχία με το εμπόριο και τις εξαγωγές βάμβακος.

Μία φημισμένη ποικιλία βαμβακιού της Αιγύπτου την εποχή του μεσοπολέμου, η SAKEL, δημιουργήθηκε από τον Έλληνα έμπορο Σακελλαρίδη. Παγκοσμίως βέβαια καλλιεργείται σε ενενήντα τουλάχιστον χώρες Αμερικής (Νότιες ΗΠΑ, Βραζιλία), Ασίας (Κίνα, Ινδία κ.λπ.) και Αφρικής (Σουδάν, Αίγυπτος κ.λπ.). Η οικονομική σημασία του προϊόντος αυτού και ιδίως ως κλωστικού αυτομηχανικού φυτού διαπιστώνεται όταν μελετήσουμε την οικονομική εξέλιξη των διαφόρων κρατών που το παράγουν και πόσο έντονα επηρεάζει την οικονομική τους ζωή, δεδομένου ότι πολλές φορές μπαίνει σε διαπραγμάτευση ως χρηματιστηριακό είδος. Και αυτό συμβαίνει διότι ο ρόλος του βαμβακιού στην παραγωγή υφασμάτων, λευκών ειδών, εσωρούχων, νοσοκομειακού υλικού (γάζες, μάσκες κ.λπ.) αλλά και επιπλοποιίας (ταπετσαρίες, στρώματα, μαξιλάρια κ.λπ.) είναι πολύ σημαντικός,

παρ' ότι δέχεται μεγάλο ανταγωνισμό από την παραγωγή πλαστικών και συνθετικών νημάτων. Πλην όμως, από απόψεως υγιεινής το βαμβάκι πάντα υπερτερεί. Με την επίδραση της κλιματικής αλλαγής στην γεωργία, έχει αρχίσει και ο προβληματισμός όσον αφορά την καλλιεργητική πρακτική του, και κυρίως το μεγάλο οικολογικό αποτύπωμα που δημιουργεί τόσο από την χρήση βαρειών μηχανήματων στην καλλιέργεια και συγκομιδή του προϊόντος, όσο και την αλόγιστη χρήση αρδευτικού νερού. Σε πολλά σημεία της Θεσσαλίας όπου επικρατεί η καλλιέργειά του, οι γεωτρήσεις που έχουν γίνει σε υπερβολικό βάθος έχουν εξαντλήσει τα υπόγεια αποθέματα νερού.

Γιάννης Σπαντιδάκης
Γεωπόνος - Κηποτέχνης

Μασούριασμα

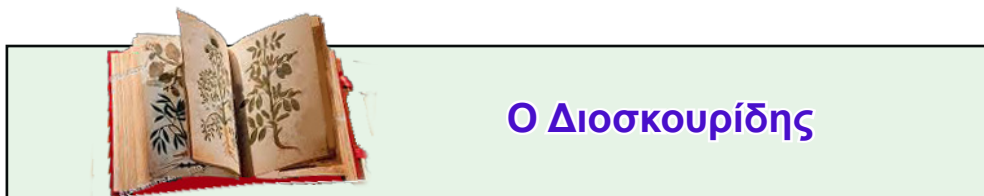
Ύφανση στον αργαλειό.

Μηχανική καλλιέργεια.

Κολέγιο Βάμβακος

Ο Διοσκουρίδης

Ο Διοσκουρίδης (1ος μ.Χ.) υπήρξε ο πατέρας της Βοτανολογίας και της Φαρμακολογίας. Γεννήθηκε στην Ανάζαρβο της Κιλικίας. Για την ζωή του λίγα είναι γνωστά. Σπούδασε ιατρική στην Ταρσό κοντά στον Άρειο της Ασκληπιάδειας Σχολής, έλαβε την ιδιότητα του Ρωμαίου πολίτη και το όνομα Πεδάνιος, και υπηρέτησε στις τάξεις του ρωμαϊκού στρατού. Σίγουρα πάντως ταξίδεψε σε πολλές περιοχές, προκειμένου να συλλέξει τις απαραίτητες πληροφορίες για τη συγγραφή των έργων του.

Το έργο του «Περί ιατρικής ύλης» (De Materia Medica) ήταν προϊόν προσωπικών παρατηρήσεων, απαλλαγμένο από προλήψεις και δεισιδαιμονίες. Οι ασχολούμενοι με την Φαρμακευτική, μέχρι και τον 16ο αιώνα ανέτρεχαν σε αυτό. Μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες, σε διάφορες εποχές και ήταν το πρώτο βιβλίο που τυπώθηκε μετά την Αγία Γραφή.

Το De materia medica είναι η κύρια ιστορική πηγή πληροφοριών για τα φάρμακα που χρησιμοποιούσαν οι Έλληνες, οι Ρωμαίοι και άλλοι πολιτισμοί της αρχαιότητας. Το έργο του Διοσκουρίδη καταγράφει επίσης τα δακικά, θρακικά, ρωμαϊκά, αρχαία αιγυπτιακά και βορειοαφρικανικά (καρχηδονιακά) ονόματα για ορισμένα φυτά, τα οποία διαφορετικά θα είχαν χαθεί. Θεωρούσε ότι η ιαματική τους δυνατότητα προέρχεται από τις τέσσερις θεμελιώδεις ιδιότητες: του θερμού, του ψυχρού, του ξηρού και του υγρού.

Ωστόσο, μερικές περιγραφές διατυπώνονται με ασάφεια, οδηγώντας σε σχόλια

όπως: «Πολλά άτομα από τον Μεσαίωνα αγωνίστηκαν με την ταυτότητα των δυσνόητων, ασαφών ειδών», ενώ μερικές από τις βοτανικές αυτοποιήσεις των φυτών του Διοσκουρίδη παραμένουν απλώς εικασίες.

Χειρόγραφοι κώδικες του Διοσκουρίδη σώζονται πολλοί, εικονογραφημένοι, γνήσιοι, νόθοι ή διασκευασμένοι. Σπουδαιότεροι είναι ο Κωνσταντινοπολιτικός (527 μ.Χ.) που είναι γραμμένος σε περγαμηνές με καλλιγραφικά κεφαλαία γράμματα, ο Νεαπολιτικός και ο Λαυρεωτικός με 440 εικόνες (10ος αι.).

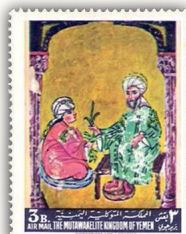
Στον πρόλογο του έργου του αναφέρει τους λόγους που τον ώθησαν να το γράψει και ανειδίκευτες, απειλητικές και αντιφάσκουσες τις επιστημονικές παρατηρήσεις των προγενέστερων ιατρών. Κατέταξε τα φυτά σε ομάδες με βάση τα βοτανικά τους γνωρίσματα. Έγραψε τα συνώνυμα των φυτών αλφαβητικά κατά λαούς (π.χ. Αθηναίοι, Αιγύπτιοι, Βάρβαροι, Βοιωτοί κλπ.) και

κατά πρόσωπα (Ανδρέας, Κρατεύας κλπ). Το έργο διαιρείται σε 5 βιβλία:

1. Αλοιφές, αρώματα, μύρα, βάλασμα, ρητίνες, έλαια,
2. Ζώα και ζωικής προέλευσης δρόγες,
3. Φυτικής προέλευσης δρόγες,
4. Συνέχεια του τρίτου,
5. Οίνοι, ορκτά και ανόργανα φάρμακα.

Προς τιμή του Διοσκουρίδη, δόθηκε το όνομά του σε ένα γένος φυτών (Dioscorea) και σε μια πεταλούδα (Ampittia dioscorides).

Γ. Ν.

Ο Διοσκουρίδης με ένα μαθητή του...

... και με τα συγγράματά του.

Ετοιμασία φαρμάκου.

Μία από τις μεγαλύτερες διεθνείς οργανώσεις, με παγκόσμια εξάπλωση και δράση είναι το Διεθνές Ρόταρυ.

Εμπνευστής του ήταν ο Πώλ Χάρρις, δικηγόρος από το Σικάγο των Η.Π.Α. Μαζί με τον ανθρακέμπορο Σιλβέστρε Σίλε, τον μεταλλειολόγο Γουσταύο Λέχρ και τον ράπτη Χιράμ Σόρεϋ, ίδρυσαν στις 23 Φεβρουαρίου 1905, στο Σικάγο, αυτή την οργάνωση που σήμερα ξεπερνά το ένα εκατομμύριο μέλη σε ολόκληρο τον κόσμο. Εξέλιξη που ασφαλώς δεν θα είχαν προβλέψει οι τέσσερις φίλοι συνιδρυτές της.

Η αρχική ιδέα του Χάρρις ήταν να δημιουργηθεί ένας όμιλος αντιπροσωπευτικός των επιχειρήσεων και της επαγγελματικής κοινότητας, μέσω του οποίου και της γνωριμίας των επιχειρηματιών μεταξύ τους, να προωθείται η συναδέλφωση. Για την καλύτερη αντιπροσωπευτικότητα του ομίλου, μόνο ένας αντιπρόσωπος από κάθε επιχείρηση ή επάγγελμα μπορούσε να γίνει μέλος. Μέσα στους σκοπούς του ομίλου ήταν η φιλία, η αλληλοβοήθεια και η προσφορά υπηρεσιών προς άλλους. Αυτή ήταν η αρχή της βάσης του συστήματος των κατηγοριών των

μελών, αυτό ήταν και το σήμα κατατεθέν του Ρόταρυ: «Service Above Self» (Προσφορά Υπερβαίνοντας τον Εαυτό μας).

Η ονομασία «Ρόταρυ» προέρχεται από την αγγλική λέξη «rotation» (εναλλαγή, περιτροπή) επειδή οι πρώτες συναντήσεις των Ροταριανών γίνονταν εκ περιτροπής, στον τόπο εργασίας του κάθε μέλους.

Σύμβολο των ροταριανών είναι ο οδοντωτός τροχός και χρώματά του είναι το μπλε, συμβολικό του διεθνής χαρακτήρα της οργάνωσης, και το χρυσό, σύμβολο του υψηλού επιπέδου των δραστηριοτήτων του.

Το Ρόταρυ εξελίχθηκε με τον καιρό σε έναν από τους μεγαλύτερους ανθρωπιστικούς, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, με μεγάλα εκπαιδευτικά και ανθρωπιστικά προγράμματα σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι δραστηριότητες αυτές άρχισαν να ενεργοποιούνται μέσω της ίδρυσης του μόνιμου χρηματοδοτικού ταμείου της οργάνωσης το 1917,

το οποίο και οδήγησε στη δημιουργία του Ροταριανού Ιδρύματος το 1928. Σημειώτεον ότι οι πόροι του Ροταριανού Ιδρύματος βασίζονται αποκλειστικά σε εθελοντικές εισφορές μελών και φίλων.

Οι 5 συνιδρυτές της οργάνωσης Ρόταρυ: Χιράμ Σόρεϋ, Πώλ Χάρρις (ο έχουν την ιδέα), Σιλβέστρε Σίλε και Χάρυ Ράγκλς. Ο Γουσταύο Λέχρ δεν υπάρχει σε γραμματόσημο.

Το Διεθνές Ρόταρυ διαθέτει σήμερα 33.000 Όμιλους σε περισσότερες από 200 χώρες και γεωγραφικές περιοχές, και περισσότερα από 1,2 εκατομμύρια ενεργά μέλη. Είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο εθελοντών, μια παγκόσμια ανθρωπιστική οργάνωση προσφοράς υπηρεσιών.

Είναι επίσης επίσημος σύμβουλος του ΟΗΕ για ανθρωπιστικά και εκπαιδευτικά προγράμματα και συνεργάζεται με διεθνείς οργανώσεις όπως η UNICEF, η UNESCO, η παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, το Κέντρο Καταπολέμησης Ειδικών Λοιμώξεων των Η.Π.Α. και πολλές μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Με το θάνατο του Paul Harris το 1947, οι απανταχού Ροταριανοί προσέφεραν δωρεές στη μνήμη του, με αποτέλεσμα τη συγκέντρωση δύο εκατομμυρίων δολαρίων, ποσό που αποτέλεσε το πρώτο πρόγραμμα του Ροταριανού Ιδρύματος με το όνομα Πρεσβευτικές Υποτροφίες. Ακολούθησαν άλλα ανθρωπιστικά προγράμματα για την αντιμετώπιση προβλημάτων της σύγχρονης κοινωνίας, όπως είναι η πείνα, η φτώχεια, ο αναλφαβητισμός και η προστασία του περιβάλλοντος.

Μία από τις ιστορικής σημασίας δραστηριότητες των Ροταριανών ήταν η πρωτοβουλία για τον εμβολιασμό όλων

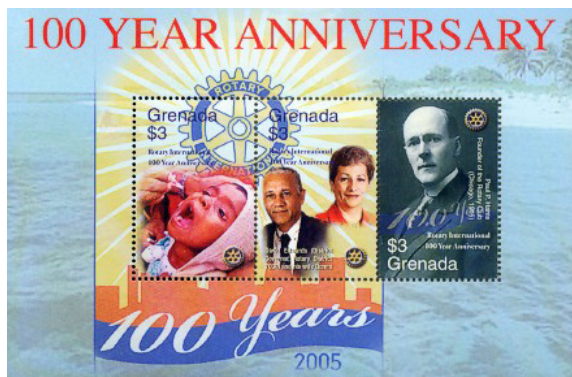
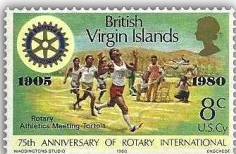
των παιδιών κατά της πολιομειλίτιδας, σε συνεργασία με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, την UNESCO, μη κυβερνητικές οργανώσεις και κυβερνήσεις κρατών. Η δραστηριότητα αυτή κινητοποίησε εκατοντάδες χιλιάδες εθελοντών, εμβολιάστηκαν πάνω από ένα δισεκατομμύριο παιδιά, στοίχισε πάνω από μισό δισεκατομμύριο δολάρια και συνέβαλε στο να απαλειφθεί η πολιομειλίτιδα κατά 99%.

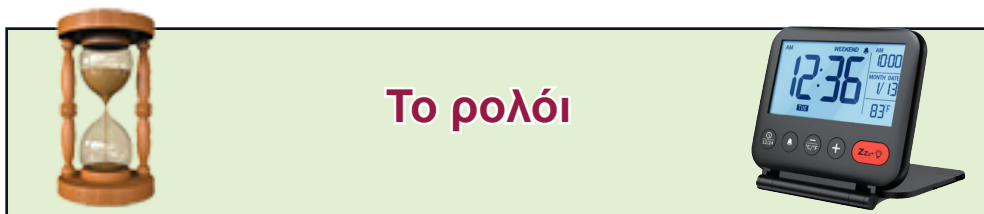
Στην Ελλάδα ο πρώτος Ροταριανός Όμιλος ιδρύθηκε το 1928 στην Αθήνα και ο δεύτερος το 1934 στην Θεσσαλονίκη. Σήμερα λειτουργούν δύο Περιφέρειες. Η 2470 Περιφέρεια Διεθνούς Ρόταρυ στην οποία ανήκουν οι όμιλοι της γεωγραφικής περιοχής της Νοτίου Ελλάδας και η 2481 Περιφέρεια Διεθνούς Ρόταρυ, στην οποία ανήκουν οι όμιλοι της γεωγραφικής περιοχής της Βορείου Ελλάδας.

Όπως οι περισσότεροι διεθνείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί και οργανώσεις, το Ρόταρυ έχει και αυτό τους πολέμιους του. Η εκκλησία ειδικότερα το κατηγορεί ότι έχει διασυνδέσεις με τον τεκτονισμό και το χαρακτηρίζει ως «παρακλά-

δι της Μασονίας».

Λάκης Τσάκωνας

Στην καθημερινή ζωή χρησιμοποιούμε πληθώρα μικροαντικειμένων. Όμως, ίσως κανένα από αυτά δεν έχει ένα τόσο μακρύ και σύνθετο παρελθόν όπως το ρολόι. Διότι το ρολόι εξελίσσεται συνεχώς, βρίσκεται πάντα στο προσκήνιο των νέων εφευρέσεων και είναι αναμφισβήτητα μηχανισμός.

Σήμερα το βλέπουμε στις οθόνες της τηλεόρασης να δείχνει παντού την ίδια συμβατική ώρα, με ακρίβεια εκατοστού του δευτερόλεπτου. Αλλά δεν ήταν πάντα έτσι.

Ο Σενέκας (4 π.Χ.-65 μ.Χ.) είχε πει ότι «... πιο εύκολο είναι να συμφωνήσουν οι φιλόσοφοι μεταξύ τους παρά τα ρολόγια», εννοώντας τις τότε Κλεψύδρες (επί λέξει «κλέφτρες ύδατος»).

Οι Χαλδαίοι ήταν αυτοί που κατασκεύασαν το πρώτο Ηλιακό Ρολόι, περίπου είκοσι αιώνες π.Χ.. Με μια ματιά στη σκιά του κατακόρυφου άξονα ήξεραν πού βρίσκεται ο Ήλιος. Τους ήταν αρκετό. Βέβαια, ακόμα πιο πριν, αρκούσε ένα κοίταγμα στον Ήλιο, στο τεράστιο ουράνιο ρολόι.

Μεταξύ της ηλιακής ώρας των Χαλδαιών και του δικού μας ναυοδευτερολέπτου βρίσκεται όλη

η ιστορία της προόδου της ανθρωπότητας, αλλά και της υποδούλωσής της στο ρολόι, στο χρόνο.

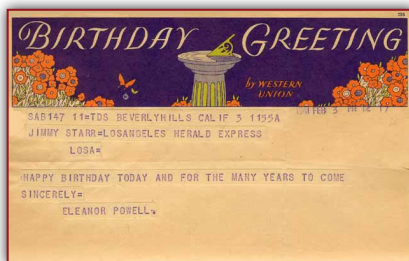
Πάντως, τα λίθινα ηλιακά ρολόγια αποτέλεσαν σπουδαία επινοήση. Με την εμφάνισή τους η ανθρωπότητα πέρασε από τη φυσική ροή του χρόνου, στο μέτρημά του.

Το πρώτο βήμα, το ηλιακό ρολόι, ήταν ένα όργανο σαφώς λιγότερο χοντροκομμένο από ό,τι πιστεύουμε. Συνεχώς εξελισσόταν, άντεξε στους αιώνες, έφτασε να γίνει μέχρι και φορητό.

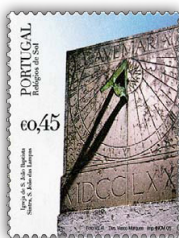
Η Κλεψύδρα ήταν το αμέσως επόμενο ρολόι. Εμφανίστηκε μάλλον μεταξύ 1800 και 1400 π.Χ., εξελίχθηκε με τον καιρό και έγινε μηχανισμός αποκτώντας αυτοματισμούς με αντίβαρα. Στο τέλος, κατέληξε και αυτή να γίνει φορητή.

Το Μεσαίωνα, το χρόνο μετρούσαν οι καμπάνες. Ηχούσαν αρχικά ανά μια ώρα με τη βοήθεια του κωδωνοκρούστη και αργότερα με κάποιο μηχανισμό. Αξιοσημείωτο είναι ότι η ηχητική ωριαία αναγγελία προηγήθηκε της οπτικής.

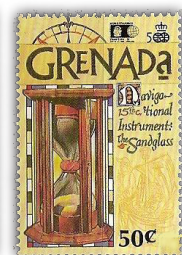
Στα μοναστήρια, εκτός από τα ηλιακά ρολόγια και τις κλασικές κλεψύδρες με νερό ή άμμο, λει-

Αρχαιοελληνικό ηλιακό ρολόι (εορταστικό τηλεγράφημα των ΗΠΑ).

Εξελιγμένα ηλιακά ρολόγια.

Ηλιακό ρολόι και κλεψύδρα.

Το Μεσαίωνα, καμπάνες μετρούσαν το χρόνο με ειδικούς μηχανισμούς.

τουργούσαν συστήματα με λάδι, κεριά και καντήλια, συσχετίζοντας την κατανάλωση δοσομετρικά (καύση με τις ώρες).

Η εφεύρεση του μηχανικού ρολογιού χρονολογείται το 500 - 600 μ.Χ. και αποδίδεται σε κάποιον μοναχό ονόματι Κασίντορο (Cassidoro), από την Καλαβρία της Ιταλίας, και στον μοναχό Τζερμπένγκο (Gerbenigo) (αργότερα έγινε πάπας με το όνομα Σιλβέστρος Β'). Όμως το μηχανικό ρολόι, δηλαδή μηχανισμός με περιστροφικές κινήσεις, με γρανάζια και καστάνιες, είναι εφεύρεση του 1200-1300 μ.Χ., ανώνυμη και συλλογική.

Ο Δάντης το αναφέρει ως αντικείμενο «αρκετά γνωστό», που διαθέτει περιστρεφόμενο καντράν.

Αργότερα το ρολόι αποκτά σταθερό καντράν με ένα δείκτη, μετέπειτα δυο, που ονομάζονταν και σφαίρες, από το προγενέστερο περιστρεφόμενο καντράν που πραγματοποιούσε 24ωρες περιστροφές όπως ο ήλιος. Ίσως γι' αυτό σε αρκετά ρολόγια, στις άκρες των δεικτών υπάρχουν κύκλοι.

Αργότερα, ως μέσο κίνησης χρησιμοποιήθηκε το ελατήριο. Αυτός που κατασκεύασε πρώτος ρολόι με πλακέ ελατήριο ήταν μάλλον ο Μπρουνελέσκι (Brunelleschi), το 1515.

Την ίδια εποχή, στην Γερμανία οι μηχανισμοί αυτοί ονομάζονταν «αυγά της Νυρεμβέργης».

Με τον καιρό το ελατήριο διαδόθηκε

και απόκτησε διάφορες μορφές. Κατασκευάστηκαν επιτραπέζια ρολόγια σε μεγάλη ποικιλία διακοσμήσεων και εμφανίστηκαν τα φορητά. Δεν ήταν όμως ακόμη κατάλληλα για «ρολόγια τσέπης» αφού ζύγιζαν 300 γραμμάρια. Απλά, μεταφέρονταν στην μέση ή στο λαιμό, μέσα σε ειδικές τσάντες.

Το ρολόι της Αναγέννησης προς το τέλος του 1600, ύστερα από πολλές τεχνικές βελτιώσεις, άρχισε να πλησιάζει τη σύγχρονη μορφή του.

Η ανακάλυψη των νόμων του εκκρεμούς από τον Γαλιλαίο άνοιξε το δρόμο στους Άγγλους Graham και Clement για την κατασκευή νέων μηχανισμών με καστάνιες. Ταυτόχρονα, ο Ολλανδός φυσικός Κρίστιαν Χούχενς μελέτησε και κατασκεύασε το εκκρεμές με σπειροειδές ελατήριο, καθώς και νέους μηχανισμούς με κανονική κίνηση και μικρές διαστάσεις. Με τις μελέτες του Χούχενς μεταξύ 1657-1674 γεννήθηκε η σύγχρονη ωρολογοποιία.

Υπάρχει σύγχυση σε ό,τι αφορά την πατρότητα των εφευρέσεων του Χούχενς, αφού αποδίδονται και σε άλλους, όπως στον Άγγλο Χουκ. Στην πραγματικότητα πολλοί συνεισέφεραν: Ιερείς, καθηγητές πανεπιστημίων, αστρονόμοι, φιλόσοφοι.

Όχι χωρίς λόγο, ο Λούις Μάμφορντ προσδιορίζει το ρολόι ως μηχανή-κλειδί της βιομηχανικής εποχής, με ακούραστο ρυθμό, αλλά ταυτόχρονα

Το πρώτο ρολόι με πλακέ ελατήριο κατασκεύασε ο Μπρουνελέσκι:

Ο Κρίστιαν Χούχενς και το ρολόι του με σπειροειδές ελατήριο.

Γνωστά ρολόγια της Ρωσίας: 1. Κεντρικού Τηλεγραφείου της Μόσχας. 2. Ναυαρχείου Αγίας Πετρούπολης. 3. Κρατικού Πανεπιστημίου της Μόσχας. 4. Σιδηροδρομικού σταθμού του Σότσι.

Μουσείο Ωρολογίων της Βιέννης, ετών 1450, 1600, 1720, 1790, 1800, 1820.

απάνθρωπο. Ρυθμός που δημιουργεί την ασαφή εικόνα του χρόνου.

Ο φυσικός χρόνος δεν είναι ακριβής και κανονικός, αφού εξαρτάται από τις εποχές και τον τόπο. Ας μην ξεχνάμε την Θεωρία της Σχετικότητας, και πως η ροή του χρόνου εξαρτάται και από άλλες παραμέτρους.

Είναι σχεδόν ειρωνεία που το ρολόι, ένας μηχανισμός που προορίζεται να δώσει τέμπο στους ρυθμούς της καθημερινής ζωής για πράγματα και καταστάσεις πρόσκαιρες, γεννήθηκε σε μοναστήρια. Σε τόπους δηλαδή όπου γίνεται η προετοιμασία για την αιωνία ζωή και όπου ο χρόνος είναι ανύπαρκτος!

Το εκκρεμές δεν ήταν δυνατό να μας δώσει από μόνο του το ρολόι στέπης, ούτε το ελατήριο, τα γρανάζια και οι καστάνιες την απόλυτη ακρίβεια. Τη λύση σε αυτή τη ζητούμενη ακρίβεια θα δώσει ο Άγγλος Τζον Χάρισον. Μετά από διαγωνισμό του Βρετανικού Ναυαρχείου «για την κατασκευή ρολογιού με μεγίστη απόκλιση – σφάλμα μικρότερο από δυο λεπτά στο ταξίδι με επιστροφή στην Ινδία», ο Harrison μεταξύ 1735–1772 κατασκεύασε το πρώτο χρονόμετρο. Το έπαθλο του διαγωνισμού

ήταν 20.000 στερλίνες! Λογικό ποσό αν αναλογιστούμε πως σφάλμα δυο λεπτών μπορούσε να βγάλει τα πλοία 30 μίλια εκτός ρότας.

Ο Χάρισον εφεύρε το αυτορρυθμιζόμενο εκκρεμές, κατάφερε να κατασκευάσει το πρώτο ρολόι μεγάλης ακρίβειας, διόρθωσε μεταξύ άλλων την επίδραση των θερμοκρασιακών μεταβολών επιτρέποντας έτσι τον υπολογισμό του γεωγραφικού μήκους στη θάλασσα.

Η κούρσα για την κατασκευή του πιο μικρού, πιο ακριβούς, πιο σύνθετου έχει ήδη αρχίσει. Το 1730 εμφανίζεται το ρολόι στο τσεπάκι του γιλέκου. Κουρδίζεται δημόσια, για φιγούρα.

Για να φανούν τα σκαλισμάτα, οι μηχανισμοί, τα εξαρτήματα.

Όμως ρολόγια – κοσμήματα, με διακόσμηση λουλουδία, μαντολίνα, άρπες κλπ. εμφανίζονται όταν οι γυναίκες δείχνουν ενδιαφέρον.

Το ηλεκτρικό ρολόι εμφανίζεται στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα. Διαθέτει μπαταρίες ξηρού τύπου, εφεύρεση των Τζα-

Ρολόι του 1643. Μουσείο Βουδαπέστης.

Ναυτικά χρονόμετρα του John Harrison (693-1776).

Το Big Ben, σύμβολο του Λονδίνου από το 1858

Ενετικό ρολόι της Πρέβεζας, μεσαιωνικό ρολόι της Βέρνης (13ος αι.) και δεξιά, αστρονομικό ρολόι του Δημαρχείου της Πράγας (15ος αι.). Τις ολοκληφρες ώρες, από 9.00' έως 23.00', εμφανίζονται αγάλματα των 12 Αποστόλων. Στο κάτω μέρος υπάρχει ημερολογιακός δίσκος με τα ζώδια.

μπόνι και Στρέτσιγκ από την Βερόνα της Ιταλίας, αλλά διαδίδεται αργότερα με την ανακάλυψη του σταθεροποιητή ηλεκτρομαγνητικών παλμών, επιτρέποντας έτσι τον δομωφορικό έλεγχο των ρολογιών.

Η χρησιμοποίηση του χαλαζία στην ωρολογιοποιία θα αλλάξει άρδην τα δεδομένα, με τις εντυπωσιακές εφαρμογές του να έχουν τις ρίζες τους στο 19ο αιώνα. Άλλες εφαρμογές, όπως το αυτόματο κούρδισμα με την κίνηση του χεριού, τα επαναφορτιζόμενα ηλιακά, τα ψηφιακά ρολόγια με υγρούς κρυστάλλους, διάφοροι τύποι χρονομέτρων ανήκουν στις επόμενες γενιές ρολογιών.

Τέλος, η ψηφιακή τεχνολογία μετατρέπει τα ρολόγια σε

Η Rolex, για λόγου διαφήμισης, πριμοδοτεί μεγάλους αγώνες τένις.

Το γνωστότερο δικό μας «ρολόι», το σύμβολο της πόλης του Πειραιά, που κατεδαφίστηκε για λόγους εκσυγχρονισμού!

μικροσκοπικούς υπολογιστές, με προγραμματισμένα ημερολόγια και πολλές άλλες εφαρμογές.

Ξεχνώντας λίγο την τεχνολογία, δυο είναι οι πιο επαναστατικές στιγμές της εξέλιξης του ρολογιού: αφενός το πέρασμα από το ρολόι τσέπης σε αυτό που φοριέται στον καρπό και εμφανίστηκε μάλλον το 1904, και αφετέρου η εξαφάνιση του τικ – τακ με την εφεύρεση των ολοκληρωμένων κυκλωμάτων.

Το ψηφιακό ρολόι δεν έχει πια φωνή. Την έχασε για πάντα. Φωνή ίσως δαιμονική αλλά, αναμφισβήτητη, συντροφική και φιλική.

Παντελής Λεούσης

Η εξέλιξη της ωρολογιοποιίας είναι συνεχής, με την Ελβετία να κυριαρχεί στα ρολόγια ποιότητας. Τελικά, τα ολοκληρωμένα κυκλώματα έφεραν την πιο πρόσφατη επανάσταση στην ωρολογιοποιία.

Άδωνις και Αφροδίτη

Ο Άδωνις ήταν θεότητα των φυτών και της αναγέννησης, γνωστός ως θεός που ήταν για πάντα νέος. Ήταν πλασμένος να ζει και να πεθαίνει μόνο για να ξαναγεννηθεί, με αυτό τον κύκλο να επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο.

Γεννήθηκε ως καρπός μιας άνομης συνεύρεσης πατέρα και κόρης. Του Κινύρα και της Σμήρνας ή Μύρρας.

Θέλοντας να τιμωρήσει η Αφροδίτη τον Κινύρα για την ασέβειά του να ξεχάσει να κάνει θυσία στη θεά, έκανε την Μύρρα να νιώσει μεγάλο έρωτα για τον πατέρα της Κινύρα. Αυτός, όπως ήταν φυσικό, την απέκρουσε επανηλλειμένως. Όμως ένα βράδυ, καθώς βρίσκονταν νύχτα στο ύπαιθρο, η Μύρρα κατάφερε να τον δελεάσει, και με την κάλυψη του σκοταδιού έγινε το κακό.

Όταν έφτασε η αυγή και ο Κινύρας αντιλήφθηκε τι είχε συμβεί, αηδιασμένος και εξοργισμένος για την εξαπάτηση της κόρης του, άρπαξε το σπαθί του και άρχισε να την κυνηγά για να την αποκεφαλίσει. Αντιλαμβανόμενη τότε η Αφροδίτη ότι η Μύρρα ήταν σε κίνδυνο, την μετέτρεψε σε δέντρο, το

δέντρο σμύρνα. Όμως ο Κινύρας, μη μπορώντας ακόμα να κατευνάσει το θυμό του, έσχισε με το σπαθί του στον κορμό, οπότε πετάχτηκε από μέσα ο Άδωνις. Ένα πανέμορφο μωρό....

Βλέποντας αυτή την μεγάλη ομορφιά του μωρού, η Αφροδίτη γοητεύτηκε και για να μην τον χάσει, τον εμπιστεύθηκε στην Περσεφόνη, τη θεά του Κάτω Κόσμου. Η Περσεφόνη όμως, γοητευμένη και αυτή από τον Άδωνι, αποφάσισε να τον κρατήσει για τον εαυτό της. Έτσι, όταν το μωρό μεγάλωσε και έγινε ένας πανέμορφος άντρας, η Περσεφόνη αρνήθηκε να τον παραδώσει στην Αφροδίτη. Η Αφροδίτη τότε ζήτησε τη βοήθεια του Δία, ο οποίος αποφάσισε να της δώσει τον Άδωνι για μεγάλο διάστημα. Καταχαρούμενη η θεά της ομορφιάς και του έρωτα, εγκατέλειψε τον Όλυμπο και ζούσε μαζί του ευτυχισμένη.

Όμως η ευτυχία της δεν κράτησε πολύ. Σε ένα κυνήγι, ο Άδωνις σκοτώθηκε από έναν αφηνιασμένο κάπρο.

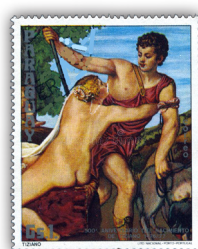
Τότε, από το αίμα του φύτρωσαν για πρώτη φορά στη γη κόκκινα τριαντάφυλλα, ενώ από τα δάκρυα της θεάς

Η Αφροδίτη με το μωρό Άδωνι (A. Carracci)

“Η αγάπη περιγορεί όπως η λιακάδα μετά τη βροχή”. Φράση από το ποίημα του Σαίξπηρ Άδωνις και Αφροδίτη.

Μερικοί από τους πολλούς πίνακες εμπνευσμένους από το μύθο του Άδωνι με την Αφροδίτη, των Pierre-Paul-Prudhon, Luca-Giordano, Ferdinand Bol, Tiziano

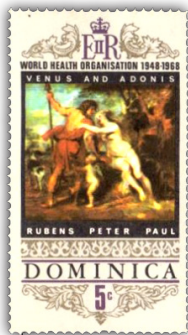
φύτρωσαν οι ανεμώνες. Η Αφροδίτη απαρηγόρητη ζήτησε από την Περσεφόνη να αφήσει τον όμορφο νέο στη γη. Τελικά, οι δύο θεές συμφώνησαν να τον μοιράζονται και να τον έχουν η κάθε μία για έξι μήνες τον χρόνο. Έτσι ο Άδωνις ανέβηκε στη γη κοντά στην Αφροδίτη, αλλά όταν συμπλήρωνε έξι μήνες ζωής, πέ-

Peter Paul Rubens

θαινε για να επιστρέψει στην Περσεφόνη, στον κάτω κόσμο. Ο Άδωνις πέθαινε και ανασταίνονταν κάθε χρόνο. Σύμφωνα με την παράδοση, ο τάφος του βρισκόταν στη Βηθλεέμ, σε μία υπόγεια σπηλιά, στα θεμέλια του Ναού της θεάς Αστάρτης. Λέγεται ότι στο σημείο αυτό βρίσκεται ο Ναός της Γεννήσεως.

Στην αρχαία Ελλάδα, σε ανάμνηση του θανάτου και της αναστάσεως του Αδωνίδα γίνονταν κάθε χρόνο οι γιορτές «Αδώνια». Η πρώτη ημέρα της γιορτής λεγόταν «Αφανισμός» και ήταν ημέρα πένθους για το θάνατο του θεού που πήγαινε στην Περσεφόνη. Οι γυναίκες με λυμένα τα μαλλιά σε ένδειξη πένθους, ξυπόλητες και γυμνόστηθες, περιέφεραν με θρήνους και οδυρμούς ομοιώματα του θεού στους δρόμους. Στη συνέχεια τα οδηγούσαν στη θάλασσα και τα έριχναν στα νερά παρακαλώντας να επιστρέψει ο θεός από τον Κάτω Κόσμο. Η δεύτερη μέρα λεγόταν «Εύρεσις» (ανάσταση) και ήταν ημέρα χαράς για την ανάσταση του θεού εκ νεκρών και την ανάληψή του δίπλα στη θεά Αφροδίτη για το μισό χρόνο....

Peter Paul Rubens

Λ. Κ.

Η Πασιονάρια

Η Ντολόρες Ιμπάρρουρι (1895 -1989), περισσότερο γνωστή ως Πασιονάρια (Λουλούδι του πάθους), ήταν Ισπανίδα κομμουνίστρια πολιτικός καταγόμενη από τη Χώρα των Βάσκων. Παίδι φτωχής οικογένειας, δούλεψε στην αρχή ως υπηρέτρια, ράφτρα, μαγειρίσσα και αργότερα δημοσιογράφος. Έμεινε

γνωστή στην ιστορία για τη σθεναρή αντίστασή της ενάντια στο φασισμό κατά τη διάρκεια του Ισπανικού εμφυλίου, καθώς και για τα σύνθηματά της «Είναι καλύτερα να πεθαίνεις όρθιος, παρά να ζεις γονατιστός», «Είναι καλύτερα να είσαι χήρα ενός ήρωα, παρά σύζυγος ενός δειλού», «No pasaran» («Δεν θα περάσουν») στη Μάχη της Μαδρίτης.

Το κάποτε Καθολικό κορίτσι έγινε επαναστάτρια και προσχώρησε στο Κομμουνιστικό Κόμμα Ισπανίας κατά την ίδρυσή του το 1921. Τη δεκαετία του '30 έγινε συγγραφέας στην εφημερίδα του ΚΚΙ Mundo Obrero (Κόσμος της εργασίας) και εκλέχθηκε στο Κοινοβούλιο ως βουλευτής του ΚΚΙ από την περιοχή της Αστουρίας το 1936. Μετά την εξορία της από την Ισπανία στο τέλος του Εμφυλίου Πολέμου, διορίστηκε Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΙ, θέση που κράτησε από το 1942 ως το 1960. Έπειτα ονομάστηκε επίτιμη πρόεδρος του ΚΚΙ ως το τέλος της ζωής της. Με την επιστροφή της στην Ισπανία το 1977 επανεξελέγη βουλευτής της ίδιας περιοχής (Αστουρίας). Θεωρείται από τους ικανότερους ομιλητές του 20ού αιώνα.

Ο γιος της Ρουμπέν, υπηρετώντας με το βαθμό του υπολοχαγού στο σοβιετικό στρατό το Σεπτέμβριο του 1942, σκοτώθηκε κατά τη μάχη του Στάλινγκραντ σε ηλικία 22 ετών.

Λ.Τ.

Μουσικό κουτί

Την ιδέα για τη συγγραφή αυτού του άρθρου έδωσε η εκπομπή της Εθνικής μας Τηλεόρασης «Μουσικό κουτί», μία από τις ωραιότερες μουσικές εκπομπές που παρουσιάστηκαν στις οθόνες μας. Είναι προφανές ότι οι δημιουργοί της εμπνεύστηκαν τον τίτλο αυτό από τα μουσικά κουτιά που παλαιότερα φιλοξενούνταν σε πολλά σπίτια.

Παλαιότερα δεν ήταν σπάνιο να συναντάμε εκείνα τα ξύλινα μικρά κουτιά, με ή χωρίς μοχλό, που όταν τα άνοιγες ή γυρνούσες το μοχλό, απλωνόταν στο χώρο μια γλυκιά μελωδία. Τα βλέπαμε σε κινηματογραφικές ταινίες, αλλά τα συναντούσαμε και σε παιδικά δωμάτια, συνήθως κοριτσιών. Τα χρησιμοποιούσαν επίσης γυναίκες ως μπιζουτιέρες. Υπήρχαν και άλλα κουτιά που μόλις άνοιγες το καπάκι όρθωνε το ανάστημά της η φιγούρα μιας μπαλαρίνας που άρχιζε να χορεύει στο ρυθμό της μελωδίας. Πολύ συνηθισμένο ήταν στις χριστουγεννιάτικες χολιγουντιανές ταινίες, όπου την παραμονή των Χριστουγέννων το κοριτσάκι έτρεχε προς το πελώριο χριστουγεννιάτικο δέντρο για να ανοίξει το δώρο της γιαγιάς ή του μπαμπά. Και μόλις το άνοιγε, ξεπρόβαλλε μία όμορφη

μικροσκοπική μπαλαρίνα που χόρευε με χάρη στους ήχους της «Λίμνης των Κύκνων» ή του «Καρυθραύστη» (Τσαϊκόφσκι) που το μουσικό κουτί ανέδυε!

Σύμφωνα με το λεξικό Larousse, αυτόματο μουσικό κουτί είναι «μια μηχανή η οποία, μέσω μηχανικού, πνευματικού, υδραυλικού, ηλεκτρικού ή ηλεκτρονικού μηχανισμού, είναι ικανή να μιμείται τις κινήσεις σωμάτων». Επιπλέον, ο όρος «android» (ανδρειδές) υποδηλώνει οποιοδήποτε αυτόματο με ανθρώπινη φιγούρα. Στην πιο ώριμη μορφή του, το android είναι προικισμένο με κινήσεις και διαστάσεις που αντιγράφουν πιστά τη φύση.

Το μουσικό κουτί παράγει μουσικές νότες χρησιμοποιώντας ένα σετ ακίδων που βρίσκονται σε έναν περιστρεφόμενο κύλιν-

δρο ή δίσκο, και ψαύουν τις κουρδισμένες λάμες ή τα δόντια μιας ασάλινης χτένας. Η δημοφιλής αυτή συσκευή αναπτύχθηκε από την μουσική «ταμπακιέρα» του 18ου αιώνα, που αρχικά ονομαζόταν *carillons à musique* (γαλλικά «μουσικές καμπάνες που παίζονται με πλήκτρα»). Μερικά από τα πιο σύνθετα κουτιά περιέχουν επίσης, εκτός από τη μεταλλική χτένα, ένα μικροσκοπικό τύμπανο ή/και κουδούνια.

Η πρώτη εταιρεία που δραστηριοποιήθηκε στην κατασκευή τους ήταν η *Symphonion Musikwerke* της Λειψίας το 1885. Εξειδικεύτηκε μάλιστα σε τέτοιο βαθμό, ώστε έμεινε ονομαστή για την τεράστια ποικιλία τύπων, στυλ και μοντέλων που παρήγε. Δεν υπάρχει άλλο μουσικό κουτί σε τόσες πολλές ποικιλίες. Η εταιρεία πρωτοστάτησε επίσης στη χρήση ηλεκτρικών κινητήρων. Το πρώτο μοντέλο εξοπλισμένο με ηλεκτρικό κινητήρα παρουσιάστηκε το 1900.

Η κρίση του 1912 ήταν μοιραία για την εταιρεία, που αναγκάστηκε να κηρύξει πτώχευση.

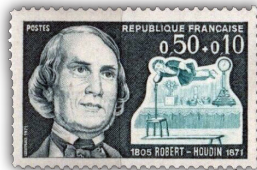
Στην ακμή του μουσικού κουτιού, ορισμένα μοντέλα ήταν πολύ ψηλά και ογκώδη, όσο εκείνα τα τεράστια ρολόγια δαπέδου, και όλα χρησιμοποιούσαν εναλλάξιμους μεγάλους δίσκους για να παίζουν διαφορετικά σετ μελωδιών. Είχαν ελατήριο και απέδιδαν έναν ήχο σαν καμπάνες. Οι μηχανισμοί κατασκευάζονταν συχνά στην Αγγλία, την

Ιταλία και τις ΗΠΑ, με πρόσθετους δίσκους που κατασκευάζονταν στην Ελβετία, την Αυστρία και την Πρωσία. Αργότερα εμφανίστηκαν σε δημοσίους χώρους και τα μουσικά κουτιά τύπου «τζουκ μποξ» που λειτουργούσαν με την εισαγωγή κέρματος.

Ωστόσο, το παλαιότερο γνωστό μηχανικό μουσικό όργανο στην ιστορία παρήχθη στη Βαγδάτη, τον 9ο αιώνα, από τρία αδέρφια Πέρσες εφευρέτες (Εικ). Ήταν ένα υδροηλεκτρικό όργανο που έπαιζε αυτόματα με εναλλάξιμους κυλίνδρους, το οποίο περιγράφεται στο "Βιβλίο των Ευφυών Συσκευών" τους. Αυτός ο «κύλινδρος με ανυψωμένες ακίδες στην επιφάνεια του, παρέμεινε η βασική συσκευή παραγωγής και αναπαραγωγής μουσικής μηχανικά, μέχρι το δεύτερο μισό του δέκατου ένατου αιώνα».

Τα πραγματικά μουσικά κουτιά γεννήθηκαν και αναπτύχθηκαν στην Ευρώπη με την τέχνη της ωρολογοποιίας τον 18ο αιώνα, στα μέσα της περιόδου του κινήματος του Διαφωτισμού. Ήταν η περίοδος που καθώς κυριαρχείτο από το επιστημονικό πνεύμα και, πιο συγκεκριμένα, από την εμπειρομηχανική αντίληψη του ανθρώπου, είδε τη γέννηση πολλών τεχνητών πλασμάτων που προσπάθησαν να μιμηθούν τη φύση όσο το δυνατόν πιο πιστά. Κατασκευάστηκαν

έτσι από τους ωρολογοποιούς-μηχανικούς τα «ανδροειδή» και τα μηχανικά ζώα, αλλά

και άρχισαν οι προσπάθειες για την ανάπτυξη διαφόρων τεχνητών οργάνων σε συνεργασία με γιατρούς και

χειρουργούς.

Κάθε ένα από τα τεχνητά όντα που κατασκευάστηκαν τον 18ο αιώνα ήταν γενικά ένα μοναδικό κομμάτι που προέκυπτε ύστερα από μια μακρά και κουραστική εργασία. Αλλά το αποτέλεσμα ήταν εντυπωσιακό.

Πολλοί από τους «αυτοματιστές» στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα ήταν μάγοι. Τα κατασκεύαζαν ως εργαλεία της δουλειάς τους, για να κάνουν «μαγικά» κόλπα και να εντυπωσιάζουν το κοινό.

Ένας από τους μεγαλύτερους «αυτοματιστές» και ο μόνος που τιμήθηκε με γραμματόσημο, ήταν ο Jean Eugène Robert-Houdin, πατέρας της σύγχρονης μαγείας (Εικ.).

Με τη βιομηχανική επανάσταση, το μουσικό κουτί και άλλα «αυτόματα», όπως και η κούκλα, έγιναν βιομηχανία, μέχρι την άφιξη του πολέμου του 1914 – 1918, ο οποίος θα της επιφέρει θανατηφόρο πλήγμα.

Παντελής Λεούσης

Οι «Μουσικοί της Βρέμης»

Πρόκειται για ένα από τα πιο δημοφιλή παραμύθια, γνωστό και ως «Η συναυλία των ζώων», που δημοσίευσαν οι Αδερφοί Γκριμ το 1819, γνωστό με διάφορες παραλλαγές από πολύ παλαιότερα.

Κεντρικοί ήρωές του ένας γάιδαρος, ένας σκύλος, μια γάτα και ένας κόκορας. Μεγάλα σε ηλικία ζώα και χωρίς πρακτική αξία για τα αφεντικά

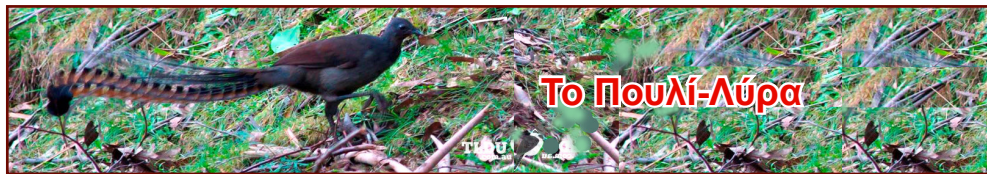
τους, υφίστανται κακομεταχείριση. Γι' αυτό και αποφασίζουν να εγκαταλείψουν το μέρος που ζουν και να πάνε στη Βρέμη που είναι γνωστή για την ελευθερία της. Για να ζήσουν εκεί χωρίς ιδιοκτήτες και να γίνουν μουσικοί.

Στο δρόμο τους προς την Βρέμη βλέπουν μια φωτισμένη καλύβα. Κοιτάζουν μέσα και βλέπουν τέσσερις ληστές που απολάμβαναν τα παράνομα κέρδη τους. Τα τέσσερα ζώα, πατώντας το ένα στις πλάτες του άλλου, κάνουν φασαρία και τρομάζουν τους ληστές, που το σκάνε χωρίς να ξέρουν τι είναι αυτός ο περίεργος θόρυβος. Τα ζώα καταλαμβάνουν το σπίτι, τρώνε ένα καλό γεύμα και εγκαθίστανται εκεί για το βράδυ.

Αργότερα εκείνη τη νύχτα ένας από τους ληστές επιστρέφει για να ερευνήσει το σπίτι. Βλέποντας τα μάτια της γάτας που λάμπουν στο σκοτάδι, νομίζει ότι βλέπει τα κάρβουνα της φωτιάς και πλησιάζει για να ανάψει το κεριό του. Τότε η γάτα τον γρατζουνίζει στο πρόσωπό με τα νύχια της, ο σκύλος του δαγκώνει το πόδι, το γαϊδούρι τον κλωτσάει και ο κόκορας κρώζει και τον κυνηγάει έξω από την πόρτα. Στο τέλος οι ληστές αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την καλύβα, στην οποία εγκαθίστανται μόνιμα οι τέσσερις «μουσικοί της Βρέμης» και ζουν ευτυχισμένοι.

Α. Κ.

Το Πουλί-Λύρα

Το Πουλί-Λύρα ή Μήνουρος είναι μεγάλο χερσαίο πουλί μήκους 76-103 cm, με κοντά, στρογγυλεμένα φτερά και μακριά πόδια. Το αρσενικό έχει μία μεγάλη ουρά με πολλά σχέδια και χρώματα, την οποία χρησιμοποιεί στις επιδείξεις που πραγματοποιεί κατά την διάρκεια της διαδικασίας του ζευγαρώματος. Αποτελείται από δεκαέξι φτερά, συμπεριλαμβανομένων των δύο πλαϊνών και δύο κεντρικών φτερών που είναι νηματοειδή. Από το σχήμα που παίρνει κατά τη διάρκεια των επιδείξεων του έχει αποδοθεί το προσωνύμιο Πουλί-Λύρα.

Οι Μήνουροι απαντώνται στην ανατολική Αυστραλία, ιδιαίτερα σε υγρά δάση με πυκνή βλάστηση και διάσπαρτες λίγες γυμνές περιοχές, ιδιαίτερα σε κοιλάδες και φαράγγια.

Μία από τις πιο αξιοσημείωτες ιδιαιτερότητες των Μήνουρων είναι η ικανότητά τους να μιμνούν ήχους, όπως ήχους άλλων πτηνών και διαφόρων φυσικών στοιχείων, αλλά και του ανθρώπινου περιβάλλοντος, όπως το κλάμα ενός μωρού, το αλυσοπρίονο, το συναγερμό πυρκαγιάς, τον υδραυλικό κύλινδρο, το τρένο, το εργοτάξιο οικοδομής κ.λπ. Αυτή την ικανότητα να αναπαράγουν τόσο πιστά ένα πλήθος ήχων την οφείλουν στο φωνητικό τους όργανο, που είναι το πιο περίτεχνο από όλα τα ωδικά πτηνά. Έχει τις πιο εξελιγμένες φωνητικές δεξιότητες στο Ζωικό Βασίλειο και το πιο περίπλοκο τραγούδι από οποιοδήποτε άλλο πουλί.

Η ερωτική κλήση από τα αρσενικά γίνεται πιο συχνά το χειμώνα, όταν χτίζουν και υπερασπίζονται ένα λόφο άμμου μέσα σε πυκνούς θάμνους, πάνω στον οποίο τραγουδούν και φλερτάρουν τα θηλυκά και παρακολουθούν τα αντίπαλα αρσενικά. Το θη-

λυκό που θα δείξει ενδιαφέρον, φτιάχνει μια πολύ απλή φωλιά όπου γεννά ένα αυγό. Το εκκολάπτει μόνη για περισσότερες από 50 ημέρες και είναι η μόνη που βοηθά στην ανάπτυξη του νεοσσού.

Οι μήνουροι τρέφονται με διάφορα έντομα, γαιοσκώληκες και περιστασιακά με σπόρους. Βρίσκουν αυτή την τροφή ξύνοντας το έδαφος με τα πόδια τους. Όταν βρίσκονται σε κίνδυνο, μπορεί να πετάξουν για να ξεφύγουν από τον κίνδυνο, αλλά μόνο σε μικρές αποστάσεις.

Υπάρχουν δύο είδη μήνουρων με μικρές διαφορές μεταξύ τους: Το *Menura novaehollandiae* και το *Menura alberti*. Το πρώτο βρίσκεται στα τροπικά δάση της Βικτώριας, της Νέας Νότιας Ουαλίας και της Τασμανίας, όπου εισήχθη τον 19ο αιώνα. Τα θηλυκά έχουν μήκος 74 έως 84 εκατοστά και τα αρσενικά 80 έως 98 εκατοστά, γεγονός που τα καθιστά το τρίτο μεγαλύτερο στρουθόμορφο πουλί μετά το αφρικανικό κοράκι *Corvus crassirostris* και το *Corvus corax*. Πολλά από αυτά τα πουλιά ζουν στο Εθνικό Πάρκο γύρω από τη Μελβούρνη, στο Εθνικό Πάρκο, σε περιοχή νότια του Σίδνεϊ και σε πολλά καταφύγια κατά μήκος της ανατολικής ακτής της Αυστραλίας.

Το *Menura alberti* είναι ελαφρώς μικρότερο από το προηγούμενο, με μέγιστο μήκος 90 εκ. για το αρσενικό και 84 για το θηλυκό. Βρίσκεται μόνο σε μια πολύ μικρή περιοχή τροπικού δάσους στο νότιο Κουίνσλαντ.

Τα πίσω φτερά του είναι μικρότερα και λιγότερο επιδεικτικά, αλλά είναι κατά τα άλλα παρόμοια. Του δόθηκε αυτό το όνομα προς τιμή του πρίγκιπα Αλβέρτου, συζύγου της βασιλισσας Βικτώριας.

Ανοικτή επιστολή...

...προς νέους θεματικούς

Η "Ανοικτή Επιστολή" είναι μία μόνιμη στήλη του περιοδικού μας, στην οποία παρουσιάζονται όλες οι χρήσιμες πληροφορίες για τον καταρτισμό μιας θεματικής συλλογής που φιλοδοξεί να εκτεθεί σε επίσημη εθνική έκθεση ή έκθεση FIP-FEPA, από την επιλογή του θέματος, του χαρτιού και του φιλοτελικού υλικού, μέχρι και την καλύτερη αισθητική της παρουσίαση.

Μετά την κυκλοφορία του βιβλίου "Εγχειρίδιο του Θεματικού Φιλοτελισμού", της γνωστής έκδοσης του συλλόγου μας, τα κείμενα της παρούσας στήλης αναπαράγονται από αυτό.

Προ-φιλοτελικό υλικό

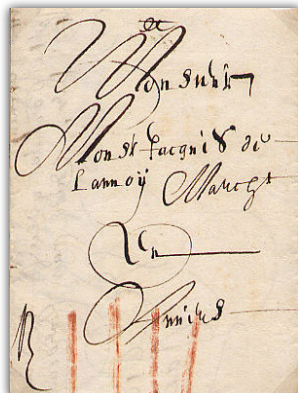
Προ-φιλοτελικό υλικό θεωρείται η αλληλογραφία που διακινήθηκε πριν από την έκδοση και χρήση των πρώτων γραμματοσήμων. Διακρίνεται σε δύο κατηγορίες: Στις επιστολές των πολύ μακρινών χρόνων, όταν δεν υπήρχαν ακόμα ταχυδρομικά σύμβολα ή άλλες ενδείξεις, και στα προ-φιλοτελικά που φέρουν ταχυδρομικές σφραγίδες, χειρόγραφες ενδείξεις του ταχυδρόμου κτλ. Αυτά τα δεύτερα έχουν συνήθως μεγαλύτερη θεματική σημασία.

Τη νεότερη προ-φιλοτελική αλληλογραφία της δεύτερης κατηγορίας αρχίζουμε να συναντάμε από τα τέλη του 1700, ενώ η δι-

άρκεια ύπαρξής της ποικίλλει από χώρα σε χώρα, εξαρτώμενη από τον χρόνο που η κάθε μία εισήγαγε την χρήση των "αυτοκόλλητων γραμματοσήμων". Π.χ., στην Αγγλία απαντάται μέχρι τις 5 Μαΐου 1840, ενώ στην Ελλάδα μέχρι και τις 30 Σεπτεμβρίου 1861+.

Οι πολύ παλιές προ-φιλοτελικές επιστολές θα μπορούσαν να έχουν ενδιαφέρον για τις συλλογές μας αν δύο στοιχεία τους είναι σχετικά με το θέμα μας:

- Ο αποστολέας, κατά πρώτο λόγο, που αναγνωρίζεται από την υπογραφή ή το σιγίλιο (βούλα, σφραγιδόλιθο), στοιχεία που συνήθως αποτελούν απόδειξη αποστολής της επιστολής, και

Από αριστερά: 1. Επιστολή-πλίκος της 12.07.1674 από Οστάνδη σε Αμβέρσα, με χειρόγραφη ένδειξη του οφειλόμενου τέλους (4 Braband sols). Άρα μη αξιοποιήσιμη θεματικά. 2. Πλίκος προ-φιλοτελικής ατελούς επείγουσας αλληλογραφίας (express) προς Ουψάλα. Σουηδοί και Φιλανδοί χρησιμοποίησαν φτερά που κολλούσαν πάνω στη βασιλική βούλα, ως ένδειξη επείγοντος ταχυδρόμιου. 3. Παρόμοια ατελής επιστολή της 3.01.1774, εποχής βασιλιά Γουσταύου Γ', που αναφέρεται σε αποστολή σιταριού για τις βασιλικές αποθήκες.

- ο παραλήπτης.

Με αυτά τα στοιχεία μπορούμε να τεκμηριώσουμε μία ιστορική προσωπικότητα, όπως μονάρχες, ευγενείς, θρησκευτικούς αξιωματούχους, κτλ.

Ακολουθούν οι λιγότερο παλιές επιστολές που αναφέρονται στην περίοδο κατά την οποία υπάρχουν κανονικές ταχυδρομικές υπηρεσίες, και στις οποίες τα ταχυδρομικά σύμβολα είναι γραμμένα με το χέρι. Τέτοια σύμβολα μπορεί να είναι “έφιππος ταχυδρόμος”, “πετώντας” κτλ.

Παρά την αναμφισβήτητη γοητεία αυτών των επιστολών, είναι αλήθεια ότι η θεματική συνεισφορά τους είναι μηδαμινή. Αν όμως καλύπτει μία πληροφορία του θέματός μας, είναι φανερό ότι η αίγλη που θα προσδώσει στη συλλογή μας είναι μεγάλη.

Η δεύτερη προ-φιλοτελική περίοδος είναι διαφορετική. Με την οργάνωση και την γενίκευση των ταχυδρομικών υπηρεσιών, κάνουν την εμφάνισή τους σφραγίδες και ταχυδρομικά σήμαντρα, συνοδευόμενα από χειρόγραφες εγγραφές. Εφόσον σχε-

τίζονται με το θέμα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν, ιδιαίτερα αν η πληροφορία που μας εν-

διαφέρει τεκμηριώνεται με περισσότερα στοιχεία από όσα περιλαμβάνονται στο φάκελο, όπως η ημερομηνία, ο παραλήπτης ή και το κείμενο.

Ιδιαίτερα δημοφιλείς μεταξύ των θεματικών είναι οι διοικητικές σφραγίδες και τα σήμαντρα πολιτικών ή θρησκευτικών οργανισμών που διακινήθηκαν υπηρεσιακά ατελώς. Πρόκειται για σφραγίδες που, μέσα σε πλαίσια διαφόρων τύπων, αποτυπώνουν το όνομα του οργανισμού ή του ιδρύματος που τις χρησιμοποίησε, με εικονογραφίες που συχνά έχουν

θρησκευτικό περιεχόμενο, όπως σύμβολα του Χριστού, της Παναγίας, σταυρούς και διαφόρους αγίους, αλλά και ζώα, φυτά, στέμματα και πολλά άλλα απροσδόκητα. Παρά την ομορφιά πολλών από αυτά και την “ψυχολογική πίεση” που μπορεί να μας ασκούν για να τα χρησιμοποιήσουμε, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί. Είναι κατάλλη-

Ατελής υπηρεσιακή επιστολή (ex-officio) με αποστολέα τον Αυστριακό Στρατάρχη Graf Radetzky von Radetz προς τον διοικητή του 1ου Σώματος Στρατού, στο Valleggio της Ιταλίας, θέατρο πολεμικών επιχειρήσεων κατά τον Αυστρο-Ιταλικό πόλεμο του 1849. Στο πίσω μέρος φέρει την εικονιζόμενη έκτυπη κρατική σφραγίδα

Υπηρεσιακή ατελής επιστολή με αετό και στέμμα, από το Κολέγιο των Δικηγόρων του Ρέτζιο της Ιταλίας (19.09.1855). Φέρει εγχαράξεις με ξυράφι, λόγω απολύμανσης.

Κατάλληλες, ατελείς προ-γραμματοσημικές επιστολές με διοικητικές σφραγίδες.

λα μόνο όταν είμαστε βέβαιοι ότι πρόκειται για σφραγίδες οργανισμών που όντως είχαν δικαίωμα ταχυδρομικής ατέλειας, αλλά και ότι η ατέλεια ίσχυε κατά της περιόδου της διακίνησης της επιστολής.

Εξυπακούεται ότι οι σφραγίδες πρέπει να βρίσκονται επάνω σε επιστολές που ταξίδεψαν μέσω επίσημων ταχυδρομείων και όχι που έχουν διακινηθεί μέσω ιδιωτών ή άλλων ιδιωτικών μέσων.

Οι υπηρεσίες με δικαίωμα ταχυδρομικής ατέλειας υπόκειντο σε επιμελείς ειδικούς ελέγχους από της διάφορες ταχυδρομικές διοικήσεις. Αποστολή και υποχρέωση του προϊσταμένου κάθε ταχυδρομείου όταν του παραδινόταν μία επιστολή για διαβίβαση, ήταν να ελέγξει αν περιλαμβάνεται το όνομα του αποστολέα στον σχετικό κατάλογο που διέθετε, ή, τουλάχιστον, αν στην επιστολή υπήρχε η ένδειξη "ex officio", "d'uff." ή "d'ufficio" (υπηρεσιακή), ακολουθούμενη συχνά από έναν αριθμό. Αν ο ελεγκτής επιβεβαίωνε το δικαίωμα ατέλειας,

τότε μόνο έβαζε το σήμαντρο αποστολής και η επιστολή έφευγε. Σε διαφορετική περίπτωση, πρόσθετε στην πρόσοψη την χειρόγραφη ένδειξη του χρωστούμενου τέλους.

Ιδού λοιπόν ένα τρόπος για να βεβαιωθείτε αν μία από αυτές τις διοικητικές σφραγίδες έχει δικαίωμα ατέλειας και, κατά συνέπεια, μπορεί να εκτεθεί στη συλλογή μας. Αν υπάρχει η ένδειξη του ταχυδρομικού τέλους, αυτό σημαίνει ότι ο αποστολέας δεν είχε δικαίωμα ατελούς αποστολής, τουλάχιστον εκείνη την περίοδο, και η όμορφη σφραγίδα επάνω στο φάκελο είναι απλά η δική του προσωπική σφραγίδα, η οποία δεν

μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την υποστήριξη θεματικής πληροφορίας.

Εάν δεν υπάρχει ένδειξη του τέλους και είναι παρούσα η σφραγίδα, τότε πρόκειται ασφαλώς για ατελή επιστολή. Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις που ενώ λείπει η ταχυδρομική σφραγίδα, η επιστολή είναι ατελής. Σε αυτή την περίπτωση πρέπει

Σφραγίδα "αλιευτικό σκάφος" από το Cabicce, της επαρχίας του Πέζαρο-Ουρμπίνο. Με τον ερχομό των γραμματοσήμων, η σφραγίδα αυτή έπαψε τυπικά να είναι εκθέσιμη. Ωστόσο, η αίγλη που η παλαιότητα προσδίδει στο αντικείμενο, της δίνει "άφεση αμαρτιών".

Ίσως μοναδική επιστολή με χειρόγραφη τη λέξη "χάρης" (ατελής) σε "οβάλ" σφραγίδα του Γεν. Ταχυδρομείου (συλλογή Γ. Κότση). Η σφραγίδα ARMÉE DE MORÉE μπορεί να υποστηρίξει ιστορικά ή γεωγραφικά θέματα.

Προ-γραμματοσημική επιστολή. Η σφραγίδα εικονίζει τους Αγίους Ιωάννη και Πέτρο (Βενετία προς Codroipo της Ιταλίας).

Προ-γραμματοσημική ατελής επιστολή Πορτογαλίας με αξιοποιήσιμη σφραγίδα της πόλης "ΦΑΡΟ".

Πέντε αξιοποιήσιμες θεματικά σφραγίδες. Οι τέσσερις δημοτικών αρχών ιταλικών πόλεων με δικαίωμα ατέλειας: Καμπάνα-αετός-στέμμα, πεταλούδα, τρινακρία, πύργος και ψάρι (αλιευτικό κέντρο Castro Urdiales της Ισπανίας).

να είμαστε προσεκτικοί, ιδιαίτερα αν αποστολέας και παραλήπτης είναι από την ίδια πόλη, και μάλιστα αν η πόλη ήταν μικρή. Η επιστολή μπορεί να έχει διακινηθεί από ιδιώτη και όχι από το ταχυδρομείο, οπότε είναι ακατάλληλη για θεματική χρήση.

Είναι φανερό πως στη θέα μιας εικονογραφημένης προ-φιλοτελικής σφραγίδας πρέπει να χαλιναγωγήσουμε τον ενθουσιασμό μας και να παρατηρήσουμε με προσοχή τον πλίκο/επιστολή επάνω στην οποία βρίσκεται, μαζί με τα υπόλοιπα στοιχεία της, ώστε να είμαστε βέβαιοι ότι η παρουσία της στη συλλογή μας θα ωφελήσει.

αναζητήσουμε σε ξένο υλικό, κυρίως ιταλικό και ισπανικό, όπου συναντιέται ευκολότερα. Ένα μεθοδικό “σερφάρισμα” στο ebay ή στους ...καταλόγους των δημοπρασιών σίγουρα θα δώσει αποτέλεσμα. Είναι βέβαιο ότι δεν είναι εύκολο υλικό και συχνά είναι αρκετά ακριβό. Χρειάζεται υπομονή και επίμονη αναζήτηση. Όμως παρόμοια κομμάτια συναντώνται συνήθως σε συλλογές επιπέδου Μεγάλου Επίχρυσου και άνω, η δε συμβολή τους σε παρόμοιου ύψους βραβεύσεις είναι σημαντική. Επομένως, αξίζει τον κόπο!

Τελειώνοντας, είμαι υποχρεωμένος να

Αριστερά, προ-γραμματοσημική ατελής επιστολή του 1862, Lombardo-Veneto, με σφραγίδα που εικονίζει τον Άγιο Ιωάννη τον Βαπτιστή. Δεξιά, επίσης ατελής σφραγίδα του Treviso της Ιταλίας με εικονογράφηση άλλο “Άγιο”. Και οι δύο είναι πολιούχοι.

Είναι επίσης φανερό πως αν ο φάκελος είναι γραμματοσημασμένος, η σφραγίδα δεν μπορεί να έχει σχέση με ταχυδρομική ατέλεια, και, κατά συνέπεια, δεν πρέπει να τον χρησιμοποιήσουμε.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν εικονογραφημένες διοικητικές ή άλλες προ-φιλοτελικές σφραγίδες που να δίνουν δικαίωμα σε ατελή διακίνηση επιστολών. Επομένως, αν θελήσουμε να ανεβάσουμε την αίγλη της συλλογής μας με ένα προ-φιλοτελικό κομμάτι με εικονογραφημένη σφραγίδα που ταιριάζει στο θέμα μας, πρέπει να το

αναφέρω ότι υπάρχουν πολλοί και σοβαροί θεματικοί που επιμένουν στην άρση της απαγόρευσης της χρήσης προ-φιλοτελικών επιστολών που δεν είναι ατελείς. Είναι τόσο δυσεύρετες και τόσο εντυπωσιακές, έστω και με τέλος που καταβλήθηκε, ώστε είναι κρίμα να εξαιρούνται.

Πάντως, το κύρος όλου αυτού του υλικού είναι τόσο μεγάλο, ώστε κανενός κριτή η καρδιά δεν θα πήγαινε να κρίνει αρνητικά ένα τέτοιο κομμάτι, είτε ταχυδρομήθηκε ατελώς, είτε όχι.

(Συνεχίζεται)

Η Σφαγή του Μονάχου

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2001 άρχισε ένας ανοιχτός παγκόσμιος πόλεμος ενάντια στην τρομοκρατία, η οποία οδηγήθηκε σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα από τον Άραβα Μπιν Λάντεν. Η πρώτη πράξη αυτού του πολέμου συνίσταται στην προσπάθεια εξουδετέρωσης αυτής της εγκληματικής προσωπικότητας.

Όλοι οι ισραηλινοί αθλητές της Ολυμπιάδας του Μονάχου του 1972 εξοντώθηκαν από Παλαιστίνιους τρομοκράτες. Ενώ οι Ολυμπιάδες θα έπρεπε να σημαίνουν τον θρίαμβο της αδελφσύνης, της ευγενούς αθλητικής άμιλλας, της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών (ήδη στην ελληνική αρχαιότητα, κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων ετίθετο σε ισχύ η «Ολυμπιακή

Εκεχειρία», οπότε και διακόπτονταν όλες οι στρατιωτικές εχθροπραξίες), η Ολυμπιάδα του Μονάχου σηματοδεύτηκε από βία και αίμα.

Ξημερώματα της 6ης Σεπτεμβρίου, η γερμανική αστυνομία, ειδοποιημένη από τις μυστικές υπηρεσίες για το ενδεχόμενο τρομοκρατικής απόπειρας, επιτηρούσε το Ολυμπιακό χωριό. Παρόλα ταύτα, οκτώ αντάρτες του Αλλάχ μεταμφιεσμένοι σε αθλητές, πέρασαν ανενόχλητοι την περίφραξη του χωριού και μπήκαν στο οίκημα αρ.31, όπου διέμεναν οι Ισραηλινοί αθλητές. Δύο απ' αυτούς εκτελέστηκαν αμέσως με περίστροφο. Άλλους εννέα τους κράτησαν ομήρους, ζητώντας ως αντάλλαγμα για την απελευθέρωσή τους την άμεση

Οι ένδεκα ισραηλινοί αθλητές, θύματα της σφαγής του Μονάχου.

απελευθέρωση 200 τρομοκρατών κρατούμενων στις φυλακές του Ισραήλ. Η Ισραηλινή κυβέρνηση συνέστησε την υιοθέτηση «σκληρής γραμμής» και υπέβαλε το αίτημα της αποστολής ενός ειδικού αποσπάσματος. Όμως οι Γερμανοί δεν το αποδέχθηκαν. Θέλησαν να λύσουν το πρόβλημα μόνοι τους.

Στο μεταξύ, οι Ολυμπιακοί αγώνες συνεχίζονταν κανονικά, σαν να μη συνέβαινε τίποτε. Τη Γερμανία απασχολούσε μόνο η επιτυχία των Αγώνων. Κατά τη διάρκεια της κατάληψης, λίγα μέτρα απόσταση από τον οικίσκο όπου εξελισσόταν η τραγωδία, υπάρχουν φωτογραφίες που δείχνουν αθλητές να κάνουν ηλιοθεραπεία, ή μία Γερμανίδα αστυνομικό να φουαρεί ήρεμα με τον επικεφαλής των Φενταγίν.

Μετά από μία ημέρα διαπραγματεύσεων, οι τρομοκράτες διασφάλισαν τρία ελικόπτερα, πάνω στα οποία επιβίβασαν τους αιχμαλώτους και τους μετέφεραν στο στρατιωτικό αεροδρόμιο του Μονάχου. Από εκεί, επιβιβάστηκαν σε ένα αεροπλάνο με προορισμό την Αίγυπτο. Τη στιγμή της μετεπιβίβασης εκδηλώθηκε η ολέθρια επίθεση των γερμανικών ειδικών δυνάμεων, που εξελίχθηκε σε ένα μακελειό με δεκαοκτώ νεκρούς: τους εννέα Ισραηλινούς αθλητές, πέντε τρομοκράτες, τρεις πιλότους των ελικοπτέρων και έναν Γερμανό αστυνομικό. Τρεις Φενταγίν συνελήφθησαν ζωντανοί. Ήταν όλοι Παλαιστίνιοι που ανήκαν στην τρομο-

κρατική οργάνωση «Μαύρος Σεπτέμβρης» που διεκδικούσε την πατρότητα της τρομοκρατικής επίθεσης.

Η πράξη αυτή προκάλεσε την παγκόσμια έκπληξη και συγκίνηση. Όχι όμως για τη τρομοκρατία γινόταν αμείλικτη, τόσο περισσότερο ενδυνάμωνε η θέση της «παλαιστινιακής απόγνωσης», για την οποία το Ισραήλ ήταν προφανώς υπεύθυνο, και εξαιτίας της οποίας «κάθε σκληρότητα είναι δικαιολογημένη». Αυτή η απαράδεκτη άποψη ακούστη-

κε και πρόσφατα, μετά την επίθεση στους Δίδυμους Πύργους. Οι Αμερικανοί το θέλησαν. «Το θύμα είναι ο πραγματικός υπεύθυνος της ενέργειας του εκτελεστή του».

Η Ολυμπιάδα του Μονάχου τελειώνει. Στην παρέλαση της λήξης λείπει μόνο μία σημαία: αυτή του Ισραήλ. Δεν έχει απομείνει κανείς για να την σηκώσει.

Λίγο αργότερα, ένα αεροπλάνο της Λουφθάνσα καταλαμβάνεται από μία άλλη ομάδα του Αραφάτ, που ζητά την άμεση αποφυλάκιση των τριών συλληφθέντων Παλαιστίνιων. Ο διακανονισμός γίνεται με τρόπο ιδιαίτερα «λεπτό», ύστερα από διαπραγματεύσεις με τη γερμανική κυβέρνηση.

Η Γκόλντα Μέιρ, πρωθυπουργός του Ισραήλ, βρίσκεται για πρώτη φορά στην ανάγκη να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της τρομοκρατίας και μελετά τις αντιδράσεις που πρέπει να υιοθετήσει.

Το Μπουτάν τιμά την επέτειο του τραγικού γεγονότος.

Αναμνηστική έκδοση για τα 30 χρόνια από τη Σφαγή του Μονάχου.

Ο Ααρών Γιάρχιβ, αρχηγός της Μοσάντ, της μυστικής υπηρεσίας του Ισραήλ, συνιστά «εργασία στη σκιά, για να κτυπηθούν αυτοί που εργάζονται στη σκιά». Με άλλα λόγια, πρόκειται για την διοργάνωση μιας δράσης αντεκδίκησης σε διεθνή κλίμακα, με σκοπό τον προσδιορισμό της ταυτότητας, ενός προς έναν, των εντολέων της αιματοχυσίας του Μονάχου, και της εξολόθρευσης τους οπουδήποτε βρίσκονται.

Η επιχείρηση προχωρά για μήνες, μέχρι την εξολόθρευση και του τελευταίου των εγκεφάλων του «Μαύρου Σεπτέμβρη». Οι Ισραηλινοί χρησιμοποιούν την «Σαγιε-ρέτ Ματχάλ», ειδική μονάδα του στρατού ασκημένη στη χρήση μεθόδων παρόμοιων με αυτές των τρομοκρατών.

Ο πρώτος που τιμωρήθηκε ήταν ο Zwaiter Abdel Wael, μακρινός συγγενής του Αραφάτ. Στις 16 Οκτωβρίου, λίγες εβδομάδες μετά το μακελειό, εκτελείται με τρεις πυροβολισμούς τη στιγμή που γυρίζει στο σπίτι του, στη Ρώμη, όπου εργαζόταν σαν διερμηνέας στην εκεί Λιβυκή Πρεσβεία. Στις 8 Δεκεμβρίου, στο Παρίσι, έρχεται η σειρά του Mohammed Hamchari. Μόλις φθάνει στο αρχιτεκτονικό γραφείο του, δοκιμάζει να κάνει ένα τηλεφώνημα. Η παγιδευμένη τηλεφωνική συσκευή εκρήγνυται στα χέρια του, αποκεφαλίζοντάς τον. Άλλες παρόμοιες επιχειρήσεις λαβαίνουν χώρα στη Γερμανία και στην Ολλανδία.

Μόλις οι άλλοι επικεφαλής της τρομοκρατικής οργάνωσης αντιλαμβάνονται ότι βρίσκονται στο στόχαστρο των Ισραηλινών, καταφεύγουν στη Βηρυτό, όπου θεωρούν ότι θα βρουν μεγαλύτερη ασφάλεια. Μάταια όμως. Μια ημέρα του Απρίλη του 1973, ένα περίεργο ζευγάρι διασχίζει την κεντρική οδό Ibn WaLid της Βηρυτού. Μία θαλερή ξανθιά με ένα νεαρό, οι οποίοι, αδιάφοροι για τα

κριτικά βλέμματα των περαστικών, έχουν επιδοθεί σε ερωτικές περιπτώξεις. Κάποια στιγμή καταφεύγουν στον προθάλαμο ενός κτιρίου, όπου οι περιπτώξεις γίνονται περισσότερο ζηηρές. Ένας πολιτοφύλακας κατεβαίνει βιαστικά τις σκάλες για να τους εκδιώξει, αλλά βρίσκεται μπροστά σε μια κνήμη περιστρόφου των 9 χιλιοστών. Ο ερωτευμένος νεαρός τον εκτελεί επί τόπου. Επρόκειτο για έναν ανώτερο αξιωματικό των ειδικών δυνάμεων του Ισραήλ. Αλλά και το ξανθό κορίτσι ήταν αξιωματικός του ίδιου σώματος. Ήταν η Εχούντ Μπάρακ, που το 1999 θα γίνει πρωθυπουργός του Ισραήλ.

Μετά την εκτέλεση του πολιτοφύλακα, ανεβαίνουν γρήγορα τις σκάλες του κτηρίου και εκτελούν τον Αμπού Γιούσεφ, έναν άλλο από τους ηγέτες του «Μαύρου Σεπτέμβρη». Ταυτόχρονα, άλλες ομάδες κομάντο, διασκορπισμένες στους δρόμους της Βηρυτού, ξετρυπώνουν άλλους αξιωματούχους των ανταρτών. Στην όλη επιχείρηση, που είχε το κωδικό όνομα «Θεία Τιμωρία» σημειώθηκε ένα μοναδικό λάθος: Τον Ιούλιο του '73 μία έκρηξη σε μπαρ του Όσλο σκοτώνει έναν Μαροκινό σερβιτόρο. Στην πραγματικότητα ήταν ένας φουκαράς εργαζόμενος, που το μόνο σφάλμα του ήταν η ομοιότητα του με κάποιο Παλαιστίνιο τρομοκράτη. Το Ισραηλινό Κράτος αποζημίωσε την οικογένεια του θύματος.

Τελικά, δεκαπέντε από τους επικεφαλής των τρομοκρατών που οργάνωσαν τη σφαγή του Μονάχου εξολοθρεύτηκαν: «Ο Μαύρος Σεπτέμβρης» έπαψε στην ουσία να υπάρχει.

Η διεκδίκηση των δικαιών ενός λαού κατά πόσο νομιμοποιεί παρόμοιες θηριωδίες; Ερώτημα αναπάντητο...

Μichele De Lorenzo
Notizziaro Tematico del CIFT

Γκόλντα Μέιρ

Το Ισραήλ θυμάται...

Το τζουκ μποξ

Το γνωστό μας τζουκ μποξ που λειτουργούσε με κέρματα και μας πουλούσε αυτόματα μουσικά κομμάτια της επιλογής μας, βίωσε τη χρυσή του εποχή μεταξύ των δεκαετιών του 1940 και 1970. Πήρε τ' όνομά του από την λέξη *zook* ή *juke*, που στην αφροαμερικάνικη αργκό σημαίνει χορός, πανδαιμόνιο, και τη λέξη *box*, που σημαίνει κουτί. Σήμερα, είναι πια ένα συλλεκτικό αντικείμενο, ένα από τα λατρευτικά σύμβολα της εποχής του *Rock and roll* και του *Swing*.

Δημιουργός του ήταν ο Λούις Γκλας, ένα τοπικό στέλεχος της *General Electric*. Μέσα σε ξύλινο κουτί τοποθέτησε ένα φωνογράφο Έντισον με 4 ακουστικούς σωλήνες και μία υποδοχή για νομίσματα. Ο καθένας με 5 σεντς μπορούσε να ακούσει το αγαπημένο του τραγούδι.

Το πρώτο τζουκ μποξ τοποθετήθηκε από τον Λούις Γκλας και ένα συνétaιρό του, στις 23 Νοεμβρίου 1889, σ' ένα σαλόνι του Σαν Φρανσίσκο, εντυπωσιάζοντας τους θαμώνες του. Ήταν τόσο ενθουσιώδης η υποδοχή του, ώστε από την εκμετάλλευσή του μηχανήματος κέρδισαν σχεδόν 1.000 δολάρια σε έξι μήνες (τεράστιο ποσό για την εποχή).

Πριν από την εφεύρεση του τζουκ μποξ, μουσικά κουτιά ή αυτόματα μηχανικά πιάνο (Πιανόλα), εξοπλισμένα με μηχανισμούς που δέχονταν νομίσματα, βρίσκονταν ήδη σε δημόσιους χώρους

Αρχικά οι συσκευές τζουκ μποξ έφεραν τα τραγούδια χαραγμένα σε κυλίνδρους και μπορούσαν να παίζουν μόνο ένα τραγούδι διάρκειας περίπου δύο λεπτών. Γρήγορα όμως βελτιώθηκαν, προσφέροντας επιλογή μεταξύ

πολλών ηχογραφήσεων. Το 1910 ο κύλινδρος αντικαταστάθηκε από πλάκες γραμμοφώνου και αργότερα από δίσκους 45 στροφών. Τέλος, το 1927, το τζουκ μποξ έγινε ηλεκτρικό.

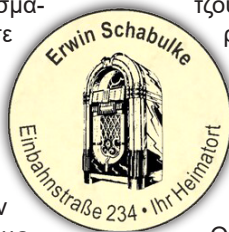
Το 1946 κυκλοφόρησε το μοντέλο *Wurlitzer 1015*, το οποίο σημείωσε μεγάλη επιτυχία και μεγάλη δημοσιότητα, με την παραγωγή του να ξεπερνά τα 60.000 αντίτυπα. Με το στρογγυλεμένο σχήμα του, τους «σωλήνες φυσαλιδών» και τα ελκυστικά του χρώματα, έγινε το αρχέτυπο του τζουκ μποξ. Η ικανότητα του *Wurlitzer 1015* ήταν να διαβάξει 24 δίσκους 78 στροφών, από την μία μόνο πλευρά.

Οι δίσκοι αυτοί χρησιμοποιήθηκαν στα τζουκ μποξ μέχρι το 1950, όταν η εταιρεία *Seeburg* κατασκεύασε μια συσκευή που έπαιξε δίσκους βινυλίου 45 στροφών. Εκείνη την εποχή, τέσσερις μεγάλες εταιρείες, με το παρατσούκλι «*big four*», ανταγωνίζονταν για την αμερικανική αγορά: η *Wurlitzer*, η *Seeburg*, η *Rock-Ola* και η *AMI*. Το τυπικό *jukebox* περιείχε τότε σαράντα δίσκους 16 ή 45 στροφών.

Το τζουκ μποξ γνώρισε μεγάλη άνθηση στις ΗΠΑ την εποχή της Ποτοαπαγόρευσης και της Μεγάλης Ύφεσης, τη δεκαετία του '30. Το συναντάμε σε εστιατόρια, μπαρ (νόμιμα και παράνομα) και κλαμπ, όπου ο κόσμος μπορούσε να ακούσει τις αγαπημένες του επιτυχίες, να χορέψει και να ξεodέψει. Από την Αμερική, όπως τόσοι άλλοι νεωτερισμοί, εξαπλώθηκε και στην Ευρώπη, και σε ολοκληρω τον κόσμο.

Είναι βέβαιο πως όλοι οι παλιοί θυμόμαστε το τζουκ μποξ με νοσταλγία.

N. M.

Bridging the eras of swing and rock 'n' roll, the **jitterbug** was a fast-paced dance performed to live music played by bands and to recorded music played on jukeboxes. It was popular with GIs, teenagers, and anyone else able to keep the beat. CELEBRATE THE CENTURY - 1940s

Ο Φραντσέσκο Μοροζίνι γεννήθηκε στις 26 Φεβρουαρίου 1619 και από νεαρή ηλικία

είχε διακριθεί για την ανδρεία του κατά τον Ενετοτουρκικό πόλεμο. Με τον θάνατο του Ενετού ναυάρχου Μοτσενίγου, διορίστηκε προσωρινά, σε ηλικία 36 ετών, στόλαρχος των Ενετικών ναυτικών δυνάμεων. Ξεκίνησε τις λεηλασίες των Τουρκικών παραλιών και πυρπολήσεις εχθρικών αποθηκών. Μετά τον θάνατο και του νέου ναυάρχου Φοσκαρίνι ανέλαβε οριστικά την αρχηγία του Ενετικού στόλου. Από τη θέση αυτή άρχισε να καταστρώνει το σχέδιό του που ήταν η εκτόπιση των Τούρκων από το Αιγαίο, προσβάλλοντας διαδοχικά την Μονεμβασιά, την Χαλκίδα, πολλούς λιμένες στην Εύβοια και τέλος τα Χανιά (1660), αλλά απέτυχε σ' όλες αυτές τις επιχειρήσεις του. Τότε καταγγέλθηκε από κάποιον υφιστάμενό του, (στον οποίο είχε απαγγείλει ποινή θανάτου για παράλειψη καθήκοντος) για αναξιοσύνη, με συνέπεια να ανακληθεί από τη κυβέρνηση της Βενετίας. Όταν όμως στην συνέχεια εισήλθε σε δίκη, απηλλάγη από κάθε κατηγορία.

Το τελευταίο τέταρτο του 17ου αιώνα, η συμμαχία της Βενετίας με την Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και την Πολωνία/Λιθουανία πολεμούσαν λυσσασμένα ενάντια στην Οθωμανική Αυτοκρατορία για την κυριαρχία στο Αιγαίο.

Στις 21 Σεπτεμβρίου 1687, ο Φραντσέσκο Μοροζίνι αποβιβάστηκε με τον στρατό του στον Πειραιά -τοτε «Πόρτο Λεόνε». Η Τουρκική φρουρά υποχώρησε και κλείστηκε στην Ακρόπολη της Αθήνας και οι δυνάμεις του Μοροζίνι προχώρησαν χωρίς αντίσταση για να αναπτύξουν πυροβολικό και όλμους στην Πνύκα και τον Άρειο Πάγο. Ο κανονιοβολισμός της Ακρόπολης άρχισε στις 23 Σεπτεμ-

βρίου.

Στις 26 Σεπτεμβρίου, το βλήμα ενός όλμου διαπέρασε την μαρμάρινη σκεπή του Παρθενώνα προκαλώντας την έκρηξη αποθηκευμένης εκεί πυρίτιδας, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν 300 περίπου άνθρωποι. Ήταν τόσο βίαια η έκρηξη που κομμάτια μάρμαρο έφτασαν μέχρι το στρατόπεδο του Μοροζίνι. Τρεις απο τους τέσσερις τοίχους του Παρθενώνα κατέρρευσαν και το μεγαλύτερο μέρος της ζωφόρου έγινε κομμάτια. 14 από τους 46 εξωτερικούς κίονες κατέρρευσαν. Επί δύο μέρες μετά, μεγάλη φωτιά κατέτρωγε ό,τι απέμεινε, μέχρι που η Τούρκοι αποσύρθηκαν. Το σύμβολο της λαμπρής ιστορίας της Αθήνας και του Ελληνικού κλασικού πολιτισμού γενικότερα, που στα 2000 χρόνια της ύπαρξής του υπήρξε διαδοχικά ναός της Αθηνάς, Χριστιανική εκκλησία και Ισλαμικό τέμενος, είχε μετατραπεί σε ερείπια.

Ο ίδιος ο Μοροζίνι μίλησε για ένα "fortunato colpo", ένα τυχερό χτύπημα. Τα υπάρχοντα όμως στοιχεία αποδεικνύουν πως η βολή ήταν στοχευμένη σκόπιμα από την πλευρά του πυροβολικού του Δούκα του Μπράουνσβίκ - Λύνεμπουργκ που συμμετείχε στην αποστολή.

Μέχρι τον Μάρτιο 1688, οι Βενετσιάνοι είχαν αποσυρθεί από την Αθήνα, αφού πρώτα ο Μοροζίνι μάζεψε και πήρε αρκετές αρχαιότητες, μεταξύ των οποίων και το λιοντάρι που στεκόταν στο "Πόρτο Λεόνε", στο λιμάνι του Πειραιά.

Η χαριστική βολή σ' ότι είχε απομείνει από τον Παρθενώνα δόθηκε βέβαια από ένα άλλο παιδί της πολιτισμένης Εσπερίας, τον Λόρδο Έλγιν.

Π. Λ.

Η "Σχολή Δοκίμων" της Ιταλίας φέρει το όνομα του Μοροζίνι.

Αχ! Αυτό το πλάνο...

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ Κώστας Χριστοδουλίδης

A. ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

- α. Οίωνοι και Δοξασιές
- β. Θεοκρατία

B. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

- α. Οι Πρωτοπόροι

Γ. ΜΕΤΕΩΡΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ

- α. Όργανα
- β. Φαινόμενα

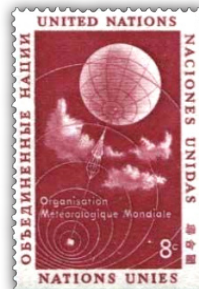
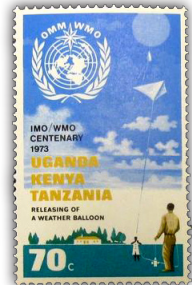
Δ. ΦΥΣΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑΣ

- α. Εποχές
- β. Κλίμα

E. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- α. Ανθρώπινη Επίδραση
- β. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
- γ. Επίδραση του Καιρού στην Καθημερινότητα

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΟΙ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

α) ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ

ΕΛΛΑΔΑΣ

• Στις 12 Οκτωβρίου 2023 κυκλοφόρησε η 9 Αναμνηστική Σειρά Γραμματοσήμων-Φεγιέ με τίτλο "Επετειακό Έτος UNESCO 2023 – Μαρία Κάλλας", η οποία αποτελείται ένα φεγιέ αξίας € 4.50 σε 50.000 τεμαχία. Κυκλοφόρησαν επίσης 2.900 ΦΠΗΚ προς € 9.00 έκαστος και αριθμημένα πακέτα σειράς προς € 19 έκαστο.

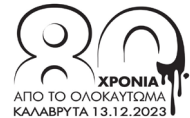
• Στις 2 Νοεμβρίου 2023 κυκλοφόρησε 10η Αναμνηστική Σειρά σειρά με τίτλο "Χριστούγεννα 2023", αποτελούμενη 2 γραμματόσημα συνολικής ονομαστικής αξίας € 3.20, σε 250.000 πλήρεις σειρές. Κυκλοφόρησαν επίσης 5.000 αριθμημένα φυλλα-

ράκια προς € 3.20 έκαστο, 3.000 ΦΠΗΚ προς € 7.00 το τεμάχιο, 15.000 τευχίδια με γραμματόσημα της κλάσης € 1.20 προς € 12, 5.000 τευχίδια της κλάσης των € 2 προς € 20 το τεμάχιο και 300 πακέτα σειράς προς € 59 έκαστο.

β) ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΕΣ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

• Με αφορμή τη συμπλήρωση 80 χρόνων από το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων της 13ης Δεκεμβρίου 1943, από τα γερμανικά στρατεύματα Κατοχής, κυκλοφόρησε η εικονιζόμενη Ειδική Αναμνηστική Σφραγίδα.

• Προβάλλοντας την Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου που ιδρύθηκε το 1900, κυκλοφόρησε τευχίδιο 10 αυτοκόλλητων προσωπικών γραμματοσήμων και η εικονιζόμενη Ειδική Αναμνηστική Σφραγίδα.

ΚΥΠΡΟΥ

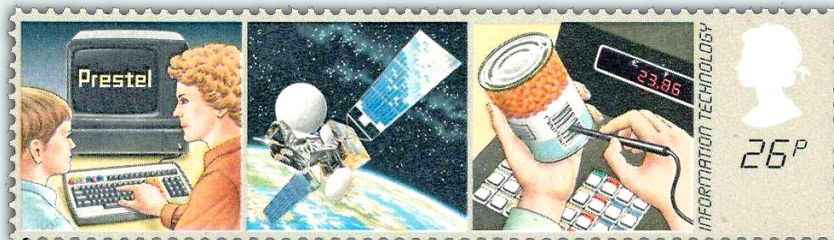
• Στις 17 Νοεμβρίου 2023 κυκλοφόρησε η αναμνηστική σειρά με τίτλο **"Μιχαλάκης Γιασεμίδης"**, αποτελούμενη από 1 γραμματόσημο ονομαστικής αξίας € 0,41, σε 55.000 πλήρεις σειρές, και 4.000 ΦΠΗΚ προς € 0,82 έκαστος.

• Στις 17 Νοεμβρίου 2023 κυκλοφόρησε επίσης η αναμνηστική σειρά με τίτλο **"Χριστούγεννα 2023"**, αποτελούμενη από 3 γραμματόσημο συνολικής ονομαστικής αξίας € 1,39, σε 55.000 πλήρεις σειρές και σε δύο διαφορετικούς ΦΠΗΚ προς € 1,34 (κλάσεων € 0,34 και € 0.41) και 1,09 (κλάσης 0,64). Κυκλοφόρησαν επίσης: Λεύκωμα των αναμνηστικών σειρών του 2023 προς € 26.00, Ειδικό Λεύκωμα που περιέχει όλες τις αναμνηστικές σειρές και τους ΦΠΗΚ του 2023 προς € 75.00, και Κάρτες Μάξιμουμ προς € 2.60 έκαστη.

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ**

Παράταση χρήσης γραμματοσήμων

Όπως είναι γνωστό, προηγούμενη ανακοίνωση των ΕΛΤΑ όριζε ότι η χρήση γραμματοσήμων "ειδικής διαχείρισης" αλληλογραφίας εσωτερικού και εξωτερικού (δηλ. συστημένο, ιχνηλατήσιμο, αντικαταβολή, δηλωμένη αξία) θα ήταν δυνατή μέχρι τις 31.12.2023. Σύμφωνα με πρόσφατο Δελτίο Τύπου του Οργανισμού, η χρήση αυτών των γραμματοσήμων παρατείνεται για έξι ακόμα μήνες, ήτοι μέχρι τις 30.06.2024.

Φιλοτελική Ημερίδα

Το Φιλοτελικό Ταχυδρομικό Μουσείο, στο πλαίσιο του έργου ψηφιοποίησης των συλλογών του, διοργάνωσε ημερίδα με ομιλήτη τον Κώστα Χαζάπη, μέλος του ΔΣ της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Φιλοτελισμού (FEPA), μέλος της ΕΦΟ και έφορο του περιοδικού "Φιλοτέλεια", με θέμα: Φιλοτελισμός: Γραμματόσημο– Ταχυδρομείο – Επικοινωνία.

Η εκδήλωση είχε σκοπό μία πρώτη γνωριμία με τον φιλοτελισμό, τις συλλογές του Φιλοτελικού και Ταχυδρομικού Μουσείου και την σημασία τους. Πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά, την Πέμπτη, 30/11, στις 12.00, με την παρουσίαση του Κώστα Χαζάπη να χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα κατατοπιστική και επιτυχημένη. Για όσους ενδιαφέρονται να την παρακολουθήσουν, παραθέτουμε την σχετική διεύθυνση: <https://www.youtube.com/watch?v=D26YcX8Y9wY>.

BALKANFILA XIX

Στην Διεθνή έκθεση BALKANFILA XIX που διεξήχθη στο Βελιγράδι της Σερβίας από 12 έως 14 Οκτωβρίου 2023 με Εθνικό Αντιπρόσωπο τον Αλέκο Γαληνό, τα μέλη μας και το περιοδικό μας που συμμετείχαν τιμήθηκαν με τις ακόλουθες βραβεύσεις:

Κώστας Χριστοδουλίδης: *Ελλάς 19ος και 20ς αιώνας - Η Αναγέννηση ενός Έθνους*, 82 βαθμοί, Επίχρυσο Μετάλλιο.

Ευθύμιος Πουλαράκης: *Αντουάν ντε Σεντ Εξυπερύ, ένας ποιητής της Αεροπλοΐας*, 75 β., Μεγάλο Αργυρό Μετάλλιο.

"Θεματικός Φιλοτελιστής", Μεγάλο Αργυρό Μετάλλιο.

Προσεχείς Φιλοτελικές Εκθέσεις

ANKARA '23, 27-30 Οκτωβρίου 2023, Άγκυρα, Τουρκία, Εθνικός Αντιπρόσωπος Κώστας Χαζάπης (c.chazapis@gmail.com).

EFIRO 2024, FIP Specialized World Stamp Exhibition 16-19 Απριλίου 2024, Βουκουρέστι. (<http://www.efiro.ro>). Εθνικός Αντιπρόσωπος Χρήστος Γκίκας (xgikas@gmail.com).

HAFNIA 24, 17-20 Οκτωβρίου 2024, Κοπεγχάγη, (<https://www.hafnia24.com>). Εθνικός Αντιπρόσωπος Ανδρέας Νικολαΐδης (andreas_n1k@hotmail.com).

PHILAKOREA 2024, 15-19 Αυγούστου 2024, Σεούλ. Εθνικός Αντιπρόσωπος Γιάννης Ρεφανίδης (info@refanidishotel.gr).

Φιλοτελική Έκθεση στην Πάτρα

Η Φιλοτελική Εταιρεία Πατρών, συμμετέχοντας στις εκδηλώσεις για τα 80 χρόνια από το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων, πραγματοποίησε φιλοτελική έκθεση με θέμα «Ολοκαυτώματα μέσα από τα γραμματόσημα». Η έκθεση εγκαινιάστηκε στις 9 Δεκεμβρίου 2023, κατά την οποία παρουσιάστηκε το επετειακό Προσωπικό Γραμματόσημο, και θα διαρκέσει μέχρι τέλος Ιανουαρίου 2024. Εκτέθηκαν γραμματόσημα, φάκελοι, σφραγίδες, κάρτες μάξιμουμ από πόλεις και χώρες που έχουν υποστεί Ολοκαυτώματα.

Εκδόθηκαν πέντε Προσωπικά γραμματόσημα και αναμνηστικοί φάκελοι.

Χριστουγεννιάτικο Bazaar της ΕΦΕΘ

Η Ελληνική Φιλοτελική Εταιρεία Θεσσαλονίκης πραγματοποίησε με επιτυχία στα γραφεία της, στις 17 Δεκεμβρίου 2023, Χριστουγεννιάτικο Bazaar.